Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 276 (16799) | 1984 оной декабриин 1, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой ээлжээтэ заседани боложо, нүхэр К. У. Черненкын Великобританиин лейборис партиин хүтэлбэрилэгшэ Н. Кинноктэй хэһэн хөөрэлдөөнэй дүнгүүдые бүримүһэн һайшааба. Англиин политическэ ажабайдалда лейборис парти горитой үүргэ дүүргэнэ. СССР-эй болон Великобританиин хоорондохи харилсаае бүтэмжэтэй һайнаар хүгжөөхын тула энэ партитай харилсаа холбоо тогтоохо шухала гэжэ тэмдэглэгдээ.

Британиин газар дээрэһээ али бүхы ядерна буу зэбсэг гаргаһанай үндэһөөр, өөһэдыгөө хамгаалха системэ байгуулхые хараалһан оборонын ба аюулгүй байдалай асуудалнуудаар лейборис партиин программа тушаа нүхэр К. У. Черненкын һанамжанууд шухала удха шанартай байна гэжэ онсолон заагдаба. Иимэ программын бэелүүлэгдээ гээшэ һаань, Великобританида эсэргүүгээр ядерна буу зэбсэг хэрэглэхэгүй гэһэн уялга абахаар, Англиин зүгһөө усадхагдаһан ядерна ракетэнүүдтэй адли хэмжээнэй дундуур зайда хэрэглэгдэхэ өөһэдынгөө ракетэнүүдые СССР-эй Европын хубида хороохоор, үгы хэхээр бэлэн байһанаа СССР мэдүүлбэ.

Эб найрамдал болон арадуудай аюулгүй байдалые хамгаалгын аша туһада бүтэмжэтэй һайн, адли тэгшэ эрхын үндэһэ һуури дээрэ дайнай аюулые зайсуулан сараха, гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ туһалха хэрэгтэ хүдэлмэришэнэй хүдэлөөе, түрүү үзэлтэй, демократическа, эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдые эдэбхитэйгээр хабаадуулхые мүнөө үеын уласхоорондын байдалай эрилтэ табижа байһаниинь элитэ гэжэ тэмдэглэгдээ.

Австриин Республикын Федеральна канцлер Ф. Зиновацай хани ёһоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэлгын дүнгүүд, нүхэд К. У. Черненкэтэй, Н. А. Тихоновтэй тэрэнэй хэһэн хөөрэлдөөнүүд, нүхэр А. А. Громыкын Австриин гадаадын хэрэгүүдэй министр Л. Грацтай уулзалганууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Хоёр талын харилсаанай асуудалнуудаар, уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнуудаар, Австриин хүтэлбэрилэгшэдтэй һанамжануудаа халан абалсалгын хоёр талын аша туһада, Европын ба бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туһада СССР-эй болон Австриин хоорондохи харилсаае хүгжөөхэ арга олгохо байһаниинь арсашагүй. Бэеэ дааһан байдалтай ба демократическа Австриие һэргээхэ тухай гүрэнэй договорто, саг үргэлжын нейтралитет баримталха талаар тэрэнэй абаһан уялгада түшэглэдэг совет-австриин харилсаан ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй үрэ түгэсөөр, амгалан ёһоор зэргэ оршолгын гэршэ жэшээ болодог байгаа, саашадаашье болохо байна гэжэ Политбюро мэдүүлбэ.

Тюменскэ областьдо нефть олзоборилхо түсэбтэ даабаринуудые дүүргэхэ асуудалые Политбюро зүбшэн хэлсээ. Тюмениин нефтьшэдэй хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, Баруун Сибириин нефть болон газай комплексын предприятинуудта бии байгаа нөөсэнүүдые һайнаар хэрэглэхэ тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаба. Тюменскэ областьдо нефть олзоборилхо, үйлэдбэриин хүсэнүүдые үргэдхэлгэдэ «Башнефть» болон «Татнефть» гэжэ нэгэдэлнүүдэй предприятинуудай ба эмхинүүдэй хүсөөр туһаламжа үзүүлхэ талаар партиин Башкирай болон Татарай обкомуудай гаргаһан үүсхэл дэмжэгдэһэн байна.

Румыниин Коммунис партиин XIII съездын хүдэлмэридэ КПСС-эй делегациин хабаадаһан тухай нүхэр В. В. Щербицкиин, Монголой Арадай Республикын байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололдо совет партийно-правительственнэ делегациин ошожо ерэһэн тухай нүхэр В. В. Гришинэй хэһэн мэдээсэлнүүд хаража үзэгдөө. Эдэ делегацинуудай ажал ябуулга, аха дүү партинуудай ба гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй совет түлөөлэгшэдэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд һайшаагдаба.

СССР-эй Верховно Соведэй делегациин хани ёһоной албанай хэрэгээр Вьетнамай Социалис Республикада, Лаосой Арадай-Демократическа Республикада, Кампучиин Арадай Республикада ошожо ерэһэн тухай нүхэр В. И. Долгихай мэдээсэлые Политбюро шагнаа. Нүхэд Ле Зуантай, Кейсон Фомвихантай, Хенг Самринтай хэгдэһэн хөөрэлдөөнүүд, уулзалганууд, эдэ оронуудай парламентнуудай делегацинуудтай зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар үгэеэ бүрин хүсэдөөр ойлгопсолгын, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүд Вьетнамтай, Лаостой, Кампучитай Советскэ Союзай аха дүү ёһоной хани барисаатай байлгын толотомо гэршэ жэшээ болобо. Социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын, национальна бэеэ дааһан байдалаа хамгаалхын түлөө, Зүүн-Урда Азида эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангахын түлөө тэмсэлдэнь Индохитадай эдэ оронуудай арадуудые, КПСС, Совет гүрэн саашадаашье шууд сэхээр дэмжэхэ юм гэжэ Политбюро тэмдэглээ.

Индиин Премьер-Министр Р. Гандитай нүхэр В. И. Долгихай Делидэ хэһэн хөөрэлдөөнэй дүнгүүд һайшаагдаба.

Манай ороной социально-экономическа хүгжэлтэдэ, социалис хани харилсаата оронуудай нэгэдэлые, жагсаалые саашадань бэхижүүлгэдэ, Советскэ Союзай эб найрамдалта гадаадын политическэ хараа шэглэлые бэелүүлгэдэ хабаатай бусад хэдэн асуудалнууд КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

БАЙГААЛИИЕ САХИН ХАМГААЛХА

«Оршон тойронхи байгаалиие сахин хамгаалхаһаа, байгаалиин нөөсэ баялигуудые гамтай һайнаар хэрэглэхэһээ шухала удха шанартай экономическа, социальна зорилго байхагүй. Тэрэниие шиидхэлгэ мүнөөнэй ба ерээдүйн үетэндэ таарамжатай һайн эрхэ байдал байгуулгатай, оронойнгоо национальна баялигта гамтайгаар хандалгатай таһаршагүй холбоотой юм».

Урда тээхэнэнь болоһон СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ абтаһан документнүүдэй эдэ мүрнүүд манай орон дотор байгаалиие хамгаалха хэрэгэй тон шухала удха шанартай байһые элирхэйлэн харуулна. 37 миллион хүнһөө бүридэдэг Россин эдэбхитэд энэ ойе тэмдэглэжэ байна.

Ажалай Улаан Тугай орденто Байгаалиие сахин хамгаалха бүхэроссин бүлгэмэй (ВООП) 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан ноябриин 29-дэ Москвада болобо.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Л. Б. Ермин суглаа нээгээ. Байгаалиие сахич хамгаалгын һайн һайхан хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хүдэлһэнэйнь түлөө тус бүлгэмые РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.

Оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха талаар ООН-ой программын (ЮНЕП) үндэр дээдэ шагналнуудай нэгэн — мүнгэн медаль энэ бүлгэмдэ барюулагдаба.

ВООП-ой Түбэй соведэй президиумэй түрүүлэгшэ ВАСХНИЛ-ай академик В. Н. Виноградов элидхэл хээ.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй ба РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведүүдэй, министерствэнүүд болон албан зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд болон ниитын ажал ябуулагшад, союзна республикануудай түлөөлэгшэд, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай байгаали сахин хамгаалдаг эмхинүүдэй делегацинууд баярай суглаанда хабаадалсаһан байна.

(ТАСС).

ЗОХЁОХЫ ҮҮСХЭЛЭЙ АШААР

Улаан-Үдын прибор бүтээлгын нэгэдэлэй үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилдэг цехэй бригаданууд хүн зоной һуудал байдалай хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр хангахын тула һайн шанартай продукци гаргахаар оролдоно. Эдэ бригадануудай 8-ниинь түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабарие болзорһоонь урид дүүргэхээр уялга абаад, мүнөө эршэмтэйгээр ажаллана. Жэшээлхэдэ, Г. Е. Гайдуковой хүтэлбэрилдэг бригада хараалһан түсэбөө хүдэлмэриин 105 үдэрөөр уридшалан дүүргэжэ ябанхай. Тиихэдэ Л. В. Токаревагай багсалан орёогшодой, И. Б. Климовэй мүлигшэдэй бригаданууд тус тустаа хараа зорилгонуудаа 84, 80 үдэрөөр урдшалан бэелүүлнэ. Эдэ түрүүшүүлэй зэргэдэ дабшахын, гээгдэхэгүйн тула С. В. Челпаковой, М. А. Сускинагай бригаданууд гэшүүд шадалаараа оролдоно.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой ээлжээтэ заседани дээрэ нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ соо онсолон иигэжэ тэмдэглэгдэһэн шуу: «Олониитын зохёохы үүсхэл эдэбхиие хүгжөөхын тула экономическа ба эмхидхэлэй шухала эрхэ нүхэсэлнүүдые байгуулха тухай анхаралаа хандуулха хэрэгтэй. Энэ зорилгые бодотоор бэелүүлхын тула хүдэлмэришэн болон колхозник, инженер болон экономист, эрдэмтэ болон ажахын хүтэлбэрилэгшэ бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсээ элсүүлхэ зэргэтэй».

Мэргэн зүбөөр хэлэгдэһэн үгэнүүд. Манай үйлэдбэридэ тааруулан хэлэбэл, Г. Е. Гайдуков, Л. В. Токарева, И. П. Климов, С. В. Челпаков, М. А. Сускина гэгшэдэй бригадын гэшүүд уралан нарижуулгада, ухаалан зохёолгодо урагшатайгаар хабаадажа, һайшаалтай дурадхалнуудые оруулдаг юм. Жэшээлхэдэ, И. П. Климовэй бригадын гэшүүд эд түхеэрэлгэнүүдые мүлин һайжаруулха талаар анхармаар дурадхал һая оруулаа. Энээнэйнь экономическа ашаг үрэ — 650 нормо-час мүн гэжэ тодорхойлогдонхой. Агуу Илалтын 40 жэлэй ойдо нэгэдэлэй коллектив соо дэлгэрһэн мүрысөөндэ эдэ бригаданудай эрхимлэжэ ябаһаниинь гайхалгүй.

Т. МОСКВИТИНА.

«Жилгражданстрой» трестын табадахи барилга-хабсаралгын управлениdэ һүүлэй жэлнүүдтэ залуу хүдэлмэришэд олон боложо байнхай. Тэдэнэй нэгэн ВЛКСМ-эй гэшүүн Иван Мирсанов мүн. Залуушье һаа, мэргэжэлээ эрхим һайнаар шудалһан энэ нүхэрнай дүй дүршэлтэй барилгашадһаа дутуугүй ажалладаг. Тэдэнэй хүдэлдэг комсомол залуушуулай бригада агуу Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан социалис мүрысөөндэ ороод, түрүүшын үдэрһөө муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлана.

— «Агуу Илалтын 40 жэлэй ойдо дүшэн габшагай недели» гэһэн социалис мүрысөөндэ ороһон манай бригадын амжалта туйлажа, түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлхэнь дамжаггүй, — гэжэ электро-гагнууршан нүхэр Мирсанов мантай хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. Мирсанов ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭБЭ

Хэжэнгын районой һаалишад жэлэйнгээ даабари уридшалан дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур үшөө 3500 гаран центнер һү гүрэндэ тушааха гэһэн зорилго урдаа табинхай. Худанай совхоз сентябрь һарын долоонһоо хойшо 1985 оной тоосоогоор гүрэндэ һү тушаажа эхилэнхэй.

«Первомайский» совхозой һаалишад гүрэндэ һү тушааха түсэбөө ноябриин 13-да дүүргэһэн тухайгаа элидхээ.

Районой гушан зургаан һаалишад һү һааха жэлэйнгээ социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэнхэй. Ажал дээрээ шалгардаг, нэгэ жэгдэ һайнаар хүдэлдэг һаалишад олон юм. Тэдэнэй тоодо «50 лет Октября» совхозой Ородой МТФ-һээ Ажалай Улаан Тугай, Арадуудай Хани барисаанай орденуудтай һаалишад Е. Кузьмина, Могсохоной совхозһоо Б. Жамбалова, Н. Бидагарова, Б-Х. Базаржапова, Б-Х. Доржиева, «Первомайский» совхозһоо Н. Старухина, Л. Павлова, Худанай совхозой Иннокентьевкын МТФ-һээ Л. Шкедова, залуу һаалишан фермын групкомсорг Михайлова гэгшэд ороно.

Л. БУДАЖАПОВА.

ОЛООР ТҮЛЖҮҮЛЭГДЭНЭ

Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой гахайн фермын коллектив энэ жэлдэ түл абаха талаар яһала амжалтатай ажаллажа байнхай. Эндэхи гахайшад үнгэрһэн арбан һарын дүнгөөр дүн хамта 2711 поршоонхо абаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлнэ. Үлэшэ ноябрь-декабрь һаранuудай туршада тус коллективэй гэшүүд поршоонхо абажа, жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ, тиигэжэ бүхыдөө 3200 поршоонхо түлжүүлхэ зорилготой.

Түл абаха талаар суута гахайшад Наталья Федоровна Некипелова, Лидия Николаевна Монастыршина гэгшэд үндэр дүнгүүдые туйлана. Эдэ хоёр түрүүшүүл түл абаха жэлэйнгээ даабарие хоёр һараар уридшалан дүүргэһэн габьяатай. Мүнөө тэдэнэр тус тустаа 500-һаа дээшэ поршоонхо гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байна.

Байгша ондо фермын гахайшадай абаһан түлынь өөдэргэн, бүтэн бүринөөр томо болгогдоно. Һүүлэй дүнгөөр 100 эмэ гахай бүриһөө 1484 поршоонхо абтанхай. Жэлэй дүүрэтэр энэ тоогой олошорхо байһаниинь элитэ.

Л. ДОРЖИЕВА.

БОДОТООР БЭЕЛҮҮЛЭГДЭНЭ

Булад шудхалгын цехтэ В. Р. Келлерэй хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада герой-хотонуудай хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ илажа гараа юм. Байгша оной арбан һарын түсэбые амжалтатай дүүргэә.

Вагон бүридхэн хабсаргадаг цехэй бригаданудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ В. А. Елисафенкын хүтэлбэрилдэг слесарьнүүдэй бригада түрүүлнэ. Гэхэтэй хамта А. И. Агеенко, А. Е. Ефимов гэгшэдэй бригаданууд онсо амжалта туйлана. Технологическа журам жэншэдгүй сахиһанай, заһабарилгын шанарта эрилтэтэйгээр хандаһанай ашаар нүхэр Елисафенкын бригада түрүүшүүлэй тоодо ороно.

Механическа цехэй ветеранууд - фрезеровщиктууд мэргэжэлтэй В. А. Багаева, Д. Г. Степанов гэгшэд Илалтын алдарта ойе угтуулан, үндэр бүтээсэтэ ажалаараа шалгарна. Вера Андреевна Багаева халаан бүриингөө даабарие 115—120 процент дүүргэнэ. Тиихэдэ Дмитрий Григорьевич Степанов Агуу Октябриин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ шалгаржа, табан жэлэйнгээ түсэб, даабаринуудые сүм дүүргэһэн тухайгаа элидхээ.

Тобшолоод үзэхэдэ, Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой эдэ цехүүдтэ «Түсэб заабол дүүргэгдэхэ ёһотой» гэһэн нүхэр К. У. Черненкын КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ хэлэһэн үгэнүүд бодото бэелэлээ олоно бшуу.

В. ИВАНОВА.

ЭБ НАЙРАМДАЛ — СОЦИАЛИЗМЫН УГ ЗОРИЛГО

Социалис оронуудай эрдэмтэдэй ноябриин 29-дэ Москвада нээгдэһэн научна конференци эб найрамдалай ба буу зэбсэгүүдые хуряалгын гол шухала асуудалнуудта зорюулагдаһан байгаа. СССР-эй Наукануудай академиин эб найрамдалай ба буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудые шэнжэлхэ научна соведэй, ГКНТ-гэй ба Эб найрамдал хамгаалгын совет комитедэй эмхидхэһэн энэ конференцидэ Болгариин, Венгриич, Вьетнамай, ГДР-эй, КНДР-эй, Монголой, Польшын, Румыниин, СССР-эй, Чехословакиин Науканудай академинүүдэй түлөөлэгшэд, мүн Лаосой эрдэмтэд хабаадаһан байна.

Эб найрамдалые, арадуудай аюулгүй байдалые хангахаһаа, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлахаһаа, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряахаһаа хойшолуулашагүй шухала зорилго уласхоорондын ажабайдалда үгы юм гэжэ СССР-эй Науканудай академиин вице-президент академик П. Н. Федосеев конференциие нээхэдээ тэмдэглээ. Ленинэй тодорхойлһоной ёһоор, эб найрамдал болон буу зэбсэгүүдые хуряалга хадаа социализмын уг зорилго болоно, гэжэ П. Н. Федосеев хэлэбэ.

СССР-эй Науканудай академиин Дэлхэйн экономикын ба уласхоорондын харилсаанай институдай директор, профессор А. Яковлев, Совет Пагуошско комитедэй түрүүлэгшэ академик М. Марков, СССР-эй Науканудай академиин Зүүн зүгэй оронуудые шэнжэлгын институдай директор академик Е. Примаков, ЧССР-эй Науканудай академиин вице-президент З. Снитил, НРБ-гэй Науканудай академиин вице-президент академик П. Зарев болон бусад эрдэмтэд эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй элдэб асуудалнуудаар конференци дээрэ мэдээсэлнүүдые хэбэ.

(ТАСС).

ТҮЛИШЭЕЭ АЛМАХА, АРЬБАЛХА

...жэлдэ республикымнай ажахынуудта трактор, ...дай тоо олошорно. Мүнөө үедэ колхоз, совхо..., хүдөө ажахын бэшэ предприятинуудта арба ...ан трактор, табан мянга гаран автомобиль бо..., ажахын бусад олон машинанууд тоологдоно. ...техникые хүдэлгэхын тула хэды ехэ түлишэ-... материалнуудай гаргашалагдадаг байһаниинь ...энээниие гамтайгаар, алмажа, арьбалжа хэрэг... КПСС-эй XXVI съездын материалнууд, СССР-...олой программа дотор хэлэгдэнэ. Оньһожоруул... ...анспортна хүдэлмэри хэхэдээ, түлишэ-түрхил-...алнуудые 5 процентһээ бага бэшэ хэмжээгээр ...эд СССР-эй Эдеэ хоолой программа соо зааг-...артиин табиһан зорилгонуудые бэелүүлэн, рес-...ай колхоз, совхозуудай механизаторнууд ...үнгэрһэн гурбан кварталай дүнгөөр 4440 ...льнэ түлишэ алмаһан байха юм. Түлишэ-...материалнуудта гамтай наринаар хандадаг кол-... районой бүхэндэ үсөөн бэшэ. Жэшээнь, Сэлэн-...до бүхы эрилтэдэ таарама, һайн түхеэрэлгэтэй ...барингданхай юм. Эндэ олон янзын түлишэ-...зүйлнүүдые нормын хэмжээнэй ёһоор үгэжэ ...ай оньһон түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой. Түли-...шалгые наринаар хинажа байхын тула гурбан ...ридэһэн комиссиин гэшүүд баталагданхай. Тэ-...о ажахын инженерна албанай түлөөлэгшэ заа-...содог. Механизатор, жолоошон бүхэндэ түлишэ-... зүйлнүүдые гаргашалхые хараалһан тусхай ...үгтэдэг гуримтай. Энэ документын ёһоор тү-...алжа шадаһан хүн һара бүхэндэ урмашуулаг-...а юм. Мүн Мухар-Шэбэрэй районой «Аван-...риин районой Анаагай, Хориин совхозуудта, ...н районой «Дружба» колхоздо бензин, дизельнэ ...һодолгын зүйлнүүдые гамтайгаар, наринаар ...н тула таарамжатай хэмжээнүүд абтанхай.

...энэ хэрэгтэ ээн бусаар хандадаг ушарнууд ... Республикын Хүдөө ажахын министерствын ...дхэһэн шалгалтын үедэ Загарайн районой ...ъездын нэрэмжэтэ колхоздо түлишэ хадагал-...һартынь ехээр гоожодог ушарһаа бензин ехээр ...иба. Түлишэ сэбэрлэлгын түхеэрэлгэ мү-...дхогдоогүй. Иимэрхүү байдал Хурамхаанай ...ахалиин совхоздо үзэгдэнэ.

...н совхозой жолоошодой харгы замдань үгтэдэг ... гаргашалагдаһан түлишэ тушаа тэмдэглэл-...дэггүй, олонхи автомашинануудайнь спидо-...дэггүй гэжэ элирүүлэгдэбэ. Сэлэнгын районой ...вхоздо түлишэ-түрхилтын зүйлнүүдэй гаргашые ...он документнүүд муугаар табигдана. Һара бү-...шын үлэһэниие элирүүлһэн хэмжэлгэнүүд хэг-...үнхэнэй районой «Восточные Саяны», «Мир» ...а, Харбяангуудай совхоздо түлишэ-түрхилгын ...үдые алмаһан механизаторнуудые моральна ...ериальна талаар урмашуулха хэмжээнүүд

...жэлнүүдтэ фермэнүүд дээрэ уһа халааха түхеэ-... шэнгэн түлишэ хэрэглэхэгүй гэһэн заабари ... тиихэдэ нёдондо Хяагтын совхоздо 289 тон-... түлишэ иимэ түхеэрэлгэнүүдтэ хэрэглэгдэһэн ... Энэнь тус ажахыда үгтэһэн фондын гурбанай ... болоһон гээшэ.

...н районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо, ...йоной Хүдэриин совхоздо болон бэшэшье ажа-...ондоо эмхи зургаануудта, үмсын автомашина-... бензин худалдаха ушар үзэгдөө.

...Шэбэрэй районой «Путь Ленина» колхоздо, ... районой «Шергинский», Захааминай районой ...совхозуудта һайн түхеэрэлгэтэй нефтескладуу-...та хэдэн жэлэй туршада унжагайрна.

...эй үнгэрһэн гурбан кварталай дүнгөөр Хэжэн-...ихаанай, Прибайкалиин, Хориин, Баргажанай ... ажахынуудта дизельнэ түлишэ хараалагдаһан ... холо үлүүгээр гаргашалагдаһан байха юм. ...ехэ гаргаша тракторaар хэгдэдэг транспортна ...нүүдтэ тудана. Хүсэ ехэтэ тракторнууд ашаа-...үйлгэлдэнэ. Яруунын, Загарайн, Хэжэнгын, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Улаан-Үдын районуу-..., совхозуудта бензин нормоһоо үлүүгээр гал-...

...аһан дутуу дунданууд ажахын хүтэлбэрилэгшэ-...жэлтэдэй энэ хэрэгтэ анхаралаа багаар хандуул-...ртийна, совет болон ажахын органуудай зүгһөө ...шанга эрилтэ табигдаагүй ушарһаа үндэһэтэй. ... ЦК-гай Политбюрогой ээлжээтэ заседани дээ-...К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ дотор иигэжэ ... «Манай энэ үедэ имагтал арьбалалга, алмал-...үйлэдбэриин ургалта хангаха шухалын шухала ...эн болоно бшуу». Ажалша коллектив бүхэнэй ...һан материал, түүхэй эд болон түлишэ хэрэг-...соо хоёр үдэрынь хүдэлхэ гэһэн зорилго табиг-...

...ые бэелүүлхын түлөө алмалта, арьбалалтын та-...ро хэмжээнүүдэй тодо һонор түсэб ажахы бү-...өогдохо, тэрэнэй дүүргэлтын хойноһоо шанга ...табигдаха ёһотой. Тиихэдээ трактор, комбайн, ... болон хүдөө ажахын бэшэ машинануудта ... гаргашалга тогтоогдоһон гуримай ёһоор ...агдаха болоно. Ажахы бүхэндэ һара ...шэ түрхилгын материалнуудай гаргаша тоо-...лэһэниинь наринаар хэмжэгдэжэ байха ёһотой. ...мэрине саг болзортонь һайн шанартайгаар дүүр-... түлишэ-элшын нөөсэнүүдые гамтайгаар ашаг-...шаха саг үргэлжын комисси байгуулха шухала. ...икын колхоз, совхоз бүхэндэ һайн түхеэрэлгэ-...складуудые бариха, һэльбэн заһабарилха хэм-...абтаха ёһотой. Нефтескладуудай түхеэрэлгэ-...хническэ талаарнь хангахын тула ажахы болон ...Сельхозтехникын нэгэдэлэй хоорондо хэлсээнүүд ...ха зэргэтэй.

... хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзай болон ...й комитедүүд механизаторнуудые, жолоошо-...ргэжэлтэдые экономическа һуралсалай, комму-...й һургуулинуудта олоор хабаадуулха, түлишэ-...өсэнүүдые гамтайгаар, ээн ёһоор хэрэглэдэг ...үдэй, хүдэлмэришэдэй дүй дүршэлые дэмжэ-...эр нэбтэрүүлхэ шухала.

...ой тарилгын хүдэлмэридэ хүдөө ажахын болон ...лха техникэеэ саг болзортонь, эрхим шанартай-...хэ талаар Загарайн, Хориин районуудай колхоз, ...й, Сельхозтехникын, «Сельхозхимия» нэгэдэл-...елнорнатнвна эмхинүүдэй механизаторнууд, хү-...эд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд рес-...тороо үүсхэл гаргаһан байха юм. Тэдэнэй аба-...үүлэгдэһэн социалис уялганууд дотор тарилгын ...ын ёһоор гаргашалагдахаар тодорхойлогдоһон ...үлишые 2,5 процентһээ бага бэшээр алмаха-...лэгдэнэ.

...техэлые үргэнөөр дэмжэжэ, даалгагдаһан тех-...ээр бүтээсэтэйгээр ашаглажа, алмалта, арьба-...эрэгтэ анхаралаа хандуулхаар болоо.

ТЕХНИКЭЕЭ БЭЛДЭБЭЛ, ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭХЭШ

...никэ, машинаая богони болзорто һайн шанартайгаар бэлдэһэнһээ ажахымнай экономико сэхэ дулдыдаха ха юм. Ушар иимэһээ энээниие һайн ойлгоһон манай механизаторнууд ургасаяа хуряажа дүүргэһээр лэ энэ харюусалгатай хүдэлмэреэ эхилдэг гуримтай.

Байгшашье ондо тэдэнэр байһан техникэеэ хараалһан сар соогоо заһабарилжа захалаа һэн. Энэ талаар совхоз дотор тусхай бригада эмхидхэгдэһэн байна. Тэрэниие хүдөө ажахын машинануудай механик П. Николаев хүтэлбэрилнэ. Коллективтэ дүршэл шадабаряар баян 6 механизатор ажаллана. Эдэнэр энэ шухала хүдэлмэриеэ шэнэ бокс соо эрхилнэ.

Иигэжэ механизаторнууднай эдэ үдэрнүүдтэ хабарай тарилгада хабаадуулагдаха оньһон техникэеэ заһабарилха хүдэлмэреэ түлэг дундаа ябуулжа байна. Бүри эртүүр зунай эхиндэ орооһоной сеялкэнүүдые хадагалаанда табяад, тэдэнээ бэлэн болгоо һэмди. Мүнөөдэрэй байдалаар ажахымнай бүхы 42 сеялкэ заһабарилагданхай. Тэрэнэй хажуугаар үшөө 20 плуг бултадаа бэлэн болгогдоод, тусхай ГОСТ-ын ёһоор хадагаламжада табигданхай. Заһабарилгын бригадын гэшүүд мүнөө культиваторнуудаа бэлэн болгожо байна гэхэ гү, али нэгэ недели болоод, эдэнээ дууһахаар хараална.

Энээгээр ажалнай дууһаха бэшэ, үшөөл олон оньһон түхеэрэлгэнүүдтэ заһабарилга хэрэгтэй. Эдэ үдэрнүүдтэ механизаторнууднай орооһоной комбайнуудые бэлдэжэ эхилбэ. Түсэбэй ёһоор 14 комбайн заһабарилагдаха юм. Борнойнууд, шагтагалдаг элдэбын техникэ манай гараар бэлэн болгогдохо зэргэтэй.

Хүдөө ажахын техникэ, машина заһабарилха хүдэлмэри манай эндэ эмхитэйгээр үнгэргэгдэхэ ёһотой. Заһабарилагшадай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй, түрүүшүүлые урмашуулха хэмжээнүүд абтанхай. Эдэ бүгэдын ашаар газарай хүрьһэ элдүүрилхэ, хабарай тарилгада хабаадуулагдаха техникэеэ ерэхэ жэлэй февралиин 23 болотор, орооһоной комбайнуудые хабарай тарилга хүрэтэр заһабарилжа дүүргэхээр уялга абанхайбди.

Тэрэнэй хажуугаар газар уһалха техникэеэ, тэжээл бэлэдхэхэ бүхы түхеэрэлгэнүүдээ богони болзорто дүүргэхээр харааланхайбди. Эдэ хараа зорилгонуудые коллективэйнгээ суглаан дээрэ хаража, баталан абаа һэмди.

Теэд манай ажалда урда жэлнүүдтэл адли запчастьнууд дуталдаһаар. Муудаһан зарим узел, детальнуудаа хуушан түхэлдэнь оруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулнабди. Энээндэ ехэл сагнай гаргашалагдана. Илангаяа подшипнигууд, СМД-20 түхэлэй мотоор оройдоо олдоногүй. Манай инженерно-техническэ мэргэжэлтэд эдэ дуталдаһан узел, детальнуудые бэдэржэ, сагаа барана. Эндэ районой Сельхозтехникэ нэгэдэлэйхидэй бодото туһаламжа үзүүлхэ байһандань бата найдамаар.

Хэды иимэ бэрхэшээлтэй байдалай тохёолдоошье һаань, манай совхозой механизаторнууд абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ, ерэхэ жэлэй хабарай тарилгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха байһанаа бултанайнгаа зүгһөө мэдүүлнэб.

Л. КОБЕЛЕВ,
Мухар-Шэбэрэй районой «Авангард» совхозой директор.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

БОДОТО БАЙДАЛЫЕ ЗҮБӨӨР СЭГНЭЖЭ...

Нютагай малай үбэлжэлгэ түлэг дундаа. Хэр зэргэ бэлэдхэлтэйгээр Сэлэнгын районой колхоз, совхозууд харюусалгатай хүдэа оробоб, саашадаа ямараар хүдэлхэб, мал ажалай продуктнуудые абалгые дээшэлүүлхэб гэһэн асуудал КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой ээлжээтэ пленум дээрэ зүбшэгдэбэ.

— Районой ажалша коллективүүд, партиина, совет болон ажахын органууд КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй хараалһан хэмжээнүүдые, мүн ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ К. У. Черненкын хэлэһэн захяа заабаринуудые, тобшолонгүйгөөр бэелүүлхэ ёһотой, — гэжэ партиин Гусиноозерскын горкомой нэгэдэхи секретарь А. С. Аржанов элидхэлдээ тэмдэглэбэ.

Үбэлжэлгын хаһа онсо эрхэ байдалда үнгэрхэ байна. Зунай, намарай сагай хүйтэн байһан шэнгеэр үхэр мал, хонин хурьгад хүсэд һайса хүшэлэнгүй үбэлжэлгэдэ орожо, нэмэлтэ бэрхэшээн тохёолдуулна. Тиимэһээ колхоз, совхоз бүхэн нэгэ үгы шангаар ажаллаха, ажахы доторой арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэхэ эрилтэ табигдаһан байна. Малаа дулаан байраар, тэжээлээр хангаха, малшадтаа һайнаар ажаллаха эрхэ нүхэсэл байгуулха тухай асуудалнуудые саг соогоо хаа хаанагүй шиидхэгдэхэгүй байшоо гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Малай байрануудые Кировэй, Тельманэй нэрэмжэтэ, «Бестужевский» болон Химнын совхозуудта, Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Эрдэм» колхозуудта заһабарилагдаагүй байшоо. Үхэр мал шахан таргалуулха талмайнууд «Эрдэм» болон Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта задагай зангаараа. Энэ хониной олон хашаанууд Жаргалантын болон Харганаагай ажахынуудта һаянай заһабарилагдаагүй байнхай.

Тэжээл тушаа хэлэхэдэ, районой малшад колхознуудай тэжээлэй хэрэгцээниинь оройдоо 35,6 процент хангагдаад ондо орожо байна. Хэрбээ нёдондо үсхэн тоологой бүхэндэ дунда зэргээр тэжээлэй 8,7 единицэ хүртэһэн байбал, харин энэ үбэлжэлгэдэ оройдоо 6,2 единицэ бэлэдхэгдэһэн байна. Ушар тиимэһээ алибаа тэжээлээ, илангаяа һолоомо урида шалан һайнаар бүйлүүлжэ, шанаржуулжэ, шэмэ ехэтэй болгожо, элдэб шахалаа бодосуудые, минеральна зүйлнүүдые хэрэглэхэ, малаа хэмнэлтэйгээр тэжээхэ ёһотой байгаа. Гэхэ зуура тэжээл бүйлүүлхэ цехүүд районой бүхы ажахынуудта оройтожо үдэжэгдэбэ. Мүнөөшье болотор «Бестужевский» совхоздо, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо цехүүд гүйсэд хүдэлжэ эхилээгүй байһа юм. Малай тэжээл эгээн элбэгээр бэлэдхэдэг Кировэй нэрэмжэтэ совхоздо һаамхай үнеэдтэ эдюулэгдэхэ рационой хахад хубинь арай шамай бүйлүүлэгдэнэ.

Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудһаа боложо, малай ашаг шэмэ абалга тус ажахынуудта эрид доошолоо, мүн малай гарзын ушар олошороо. Жэшээлхэдэ, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Үдэнгын МТФ-дэ һаагдадаг үнеэн бүриһөө үдэр соо эһэ үедэ миил 2 килограмм һүн һаагдана. Харин бүхы районой соо октябриин эхинһээ ноябрь болотор һү һаалга хоёр дахин хоишод байха юм. Жэлэй эхинһээ район соо 45 мянга гаран хонин, 1800 гаран үхэр гарзада ороо бэшүү. Эбэсшэгүй иимэ байдалай үрэ дүн гэхэдэ, районой мяха, һү, нооһо үйлэдбэрилхэ, мүн түргэн түрэхэ болон оролдох зорилго бэелүүлхэ аргагүй болошоо.

Эдэ тоо, баримтанууд хадаа районой олонхи ажахынуудай урдаа табиһан зорилгонуудые бэелүүлжэ шадаагүй байһание, РАПО-гой хүдэлмэриин һулые, колхоз болон совхозуудай партиина организацинуудай бирагай ажал ябуулгые гэршэлнэ гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ. Малшадай дунда эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри мүртэйгөөр ябуулагдадаггүй, социалис мүрысөөн ёһын тэдысэ эмхидхэгдэдэггүй гэжэ хэлэлтэ. Малшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэнүүдые хангаха албанууд мууса хүдэлнэ гэжэ пленум дээрэ тэмдэглэбэ.

— Элидхэл соо хэлэгдэһэн шүүмжэлэлые хараадаа абан, дутуу дундануудые эрид усадхаха ёһотойбди,— гэжэ Кировэй нэрэмжэтэ совхозой директор Г. С. Чебунин хэлэбэ.— Байдалаа һайжаруулха талаар зарим тэды хэмжээнүүд абтажа байна. Тэжээлэй түбэй цех үргэдхэгдэжэ, малые һайнаар хүдэлжэ байна. Декабриин эхинһээ һаагдаһан һүеэ сэхэ фермэ дээрэһээ горитой тушааха бэлэдхэлэй хүдэлмэри дүүргэгдэжэ байнабди. Партномой гэшүүн бүхэн, нютагай Соведэй депутат бүхэн малшадай ажал эмхидхэлэхэ даабаритай. Тиигэдшье саг үргэлжын хүдэлмэри малшадай дунда ябуулжа байдаг болобо.

— Коммунистнуудаар, комсомолшуудаар малшадай коллективүүдые бэхижүүлхэ зорилго урдаа табяабди,— гэжэ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь П. С. Хайдапов мэдүүлбэ.— Партиин 5 гэшүүн, 8 комсомолец һаяхан малшад болобо. Малшадай бүхы коллективүүд хамтын подрядай гуримаар хүдэлдэг юм. Энэ гуримые наринжуулхын, гүнзэгыгөөр нэбтэрүүлхын тула экономическа һуралсалай 13 хэшээл үнгэргэгдэбэ. Манай колхозой олон малшад абаһан үүргэнүүдээ бэелүүлхэ зорилготойгоор ажаллана. Һаалишан З. Тахирова табан жэлэй түсэб бэелүүлээ. Тэрэшэлэн З. Гылыкова, Л. Дылыкова гэгшэд декабрь һарада табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ байна. Малай үбэлжэлгын үедэ эхээр һү һааха гэһэн үүсхэл районой соогоо газагүйгээр, малшадай оролдосотойгоор ажаллана байна. Һү, мяха, нооһо гүрэндэ тушааха дүрбэн жэлэй түсэб дүүргэгдэнхэй. Табан жэлэйхэ заатагүй бэелүүлэгдэхэ байна.

— Һаяар шэнэ комплексдо орохомнай, — гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай фермые даагша Т. Д. Дашинимаева мэдүүлбэ. — Гэхэ зуура тэндэ тодхогдоһон оньһон эрдэм механизмуудые, тэжээлэй цехэй тухеэрэлгэнүүдые эдэн бүхөөр ашаглаха тусхай бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэд хэрэгтэй болоно. Фермэнүүдтэ тодхогдоһон техникэнүүдые зүбөөр ашаглаха мэргэжэлтэд бэлдэгэхэгүй байна. Дайралдаһан лэ хүнүүдые энэ шухала ажалда хүдэлгэдэг, ушар тиимэһээ механизмууд хододоо эбдэрнэ, сааг тулажа ерээ.

— Районой мал ажалда 400 гаран залуушуул хүдэлнэ — гэжэ ВЛКСМ-эй Гусиноозерскын горкомой нэгэдэхи секретарь С. Ц. Балданова хэлэнэ.— Зүгээр залуушуулые эхээр зүбөөр, ажалда бэрхээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тэдэнэй хэр зүбөөр хубаарилагдэнэб, ямар нэгэн байдалда ажаһуудагынь партиина, профсоюзай комитедүүд анхаралаа багаар хандуулна.

Гүрэндэ бирагуй шанартай продуктнуудай тушаагдадаг тухай худөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлэй болон шалгалтын районной инспектор А. М. Нелюбина, фермэнүүдые оньһожоруулха хүдэлмэридэ ушардаг бэрхэшээлнүүд тушаа 3-дахи ПМК-гай начальник Д. В. Урюпин, малшадай элүүрые хамгаалха хэмжээнүүд тухай районой больницын ахамад врач В. В. Макарова, мүн РАПО-гой соведэй түрүүлэгшэ В. Е. Баторов, Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой директор В. Г. Жалсанов, районой ахамад ветврач М. Ф. Островский гэгшэд пленум дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

Пленумэй хүдэлмэридэ КПСС-эй Бурядай обкомой бюрогой гэшүүн, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ. Бодото байдалые зүбөөр сэгнэжэ, дутуу дундануудые эрид усадхаха эрилтэ пленум дээрэ табигдаһан байна.

Н. НАМСАРАЕВ,
манай корр.

Сэлэнгын район.

Комсомолой ажабайдал

ЗОХЁО... БАЙГУУЛХЫ ҮҮРГЭ...

ВЛКСМ-эй Октябрьска районой организациин тоосоото-һунгалтын XXX конференци һаяхана болобо, комсомолой районой нэгэдэхи секретарь В. Бутуханов тоосоото элидхэл хэһэн байна.

«Оронойнгоо хүгжэлтэдэ Ленинскэ комсомолой оруулдаг хубитын саашадаашье улам ургаха, арьбадхагдаха байһандаа найдагбди»,— гэжэ К. У. Черненко комсомолой организацинуудай секретарьнарай бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ хэлэһэн юм. Тиимэһээ районой комсомолшууд, залуушуул «Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ — залуушуулай габшагай, зохёохо ажал, эрдэм мэдэсэ, эдэбхитэй үүсхэл» гэһэн уряае үргэжэ, табан жэлэй даабаринуудые болзорһоо урид дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ, эршэтэ социалис мүрысөө үргэноор дэлгэрүүлнэ. Районой ажалшад продукци худалдаха арбан һарынгаа түсэб—100 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб—101,3 процент, арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилхэ даабари 103,7 процент бэелүүлээ. Тиихэдэ городой районуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Октябрьска район хоёрдохи һуури эзэлээ. Түйлаһан энэ амжалтада залуушуулай оруулһан хубита горитой байха.

Элидхэлшэ саашан предприяти болон эмхи зургаануудай комсомолой эхин организацинуудай хүдэлмэридэ тодорхойгоор тогтобо. Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай комсомолой организаци (секретаринь М. Худяков) социалис мүрысөөнэй манлайда дабшана. Комбинадай партийна комитет комсомолой организациие, залуушуулые шадамараар хүтэлбэрилжэ, үйлэдбэриин зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгүүдтэнь элсүүлнэ. Эндэхи хүдэлмэришэдэй 60 процентнь залуушуул юм. Хоёрдохи комсомолец бүхэн коммунис ажалай ударник болонхой, 4 комсомолец арбан хоёрдохи табан жэлэй тоосоогоор ажаллажа байнхай. Мүн комсомол-залуушуулай 8 бригада «Коммунис ажалай бригада» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө, 9 коллектив дүрбэн жэлэй даабариие болзорһоо урид дүүргэһэн тухайгаа мэдүүлээ.

Трикотаж гадар хубсаһанай фабрикын комсомолой организаци (секретаринь С. Укоев) залуушуулые ажалда дүршүүлхэ, орёо онол аргануудта һургаха талаар зарим тэды амжалтануудые түйлаһан байна. Эндэхи нэхэлгын цехэй комсомолшууд Советскэ Союзай Герой С. Орешковые коллективэйнгээ хүндэтэ гэшүүн болгон абаһан юм. Цехэй хүдэлмэришэд С. Орешковэй салин хүлһыень, дүн хамта 3000 мянган түхэриг Эб найрамдалай жасада дамжуулаа. Тиигэжэ Эб найрамдалай совет жасын медаляар, Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа һэн.

«Жилгражданстрой» трестын комсомолой цеховэ организаци комсомолшууд, залуушуулай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй аша үрые дээшэлүүлгэдэ анхаралаа саг үргэлжэ хандуулдаг юм. Эндэ амжалта түгэсөөр ажалладаг хүнүүдэй нэрэ тоосоото үе соо олошороо. 1-дэхи СМУ-гай барилгашан, залуу коммунист Е. Ваулина 1982 оной дүнгүүдээр үйлэдбэриин талаар Ленинскэ комсомолой шангай лауреат болоо һэн. Мүн 162-дохи ПМК-гай хүдэлмэришэн Д. Молокшонова 1983 оной дүнгүүдээр Бурядай комсомолой шангай лауреат боложо алдаршаһан байна.

Гэбэшье комсомолой зарим комитедүүд социалис мүрысөө эмхидхэлгые юрын уряа болгоод, дүнгүүдынь ёһо тэдыгээр гаргана, түрүү дүй дүршэл һулаар дэлгэрүүлнэ, ажалай түрүүшүүлые урмашуулгада анхаралаа гүйсэд хандуулнагүй. Иимэ ушарнууд хилээмэнэй, һүнэй комбинадуудта, кондитерскэ фабрикада, транспортын, хэлхеэ холбооной хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудта үзэгдэнэ.

—Залуушуулай амжалтата ажал тухай хөөрэхэдөө, аха нүхэд, коммунист-һурган хүмүүжүүлэгшэд тухай эндэ дурдамаар,—гэжэ нүхэр Бутуханов үгэеэ үргэлжэлүүлбэ. —Районой промышленна предприятинуудта ажалай 900 шахуу ветеран хүдэлнэ. Тэдэнэр 3 мянган залуу хүдэлмэришэдые мэргэжэлдээ һургана. «Залуушуулай һурган хүмүүжүүлэгшэ» гэһэн ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай тэмдэгээр 4 һурган хүмүүжүүлэгшэ шагнагданхай.

Районой «Комсомолой прожекторэй» штаб залуушуулай ажалай ба ниитын эдэбхиие дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин сагые миин һалгаахагүй, ... «Комсомолой прожекторэй» 109 штаб, 301 пост ...

Мяха-консервын комбинадай ... «Востокросгипроземдэ», ... эй АН-ай СО-гой Бур... филиалда Ленинскэ зачет ... хидхэлэй болон полити... үндэр хэмжээндэ үнгэрг... Эндэһээ тобшолбол, залу... лай дунда ябуулагдадаг ... тэ-политическэ хүдэлмэри... даа тэдэнэй ажалай үрэ ... дэ нүлөөлхэһөө гадна, ... даанги ажалайнь, һуралса... ажаһуудалайнь бодото ... галта болоно. Элидхэлэ... түгэсхэлдэ В. Бутуханов ... онойнгоо комсомолшу... бэелүүлхэ зорилгонууд ... тогтоһон байна.

Мяха-консервын комби... комсомолой организациин ... ретарь О. Алексейчук ... лэн үгэ хэлэхэдээ, соци... мүрысөөе наринжуулан ... руулха хэрэгтэ ВЛКСМ-эй ... митет горитой анхарал ... дуулна гэжэ тэмдэглэбэ. ... бинадта социалис мүрысө... гэдхэхэ талаар эхин ор... зацинууд байгша ондо ех... дэлмэри хэһэн байна. Ко... мол-залуушуулай бригада... дай хоорондо мүрысөөн ... жаруулагдаа. Бригадану... дунда дэлгэрһэн мүрыс... Г. Путиловагай даадаг ... да эрхилэнэ. «Халаанай ... бари — үсөөн хүнэй ... далгатайгаар дүүргэхэ» ... уряа доро ажаллаж... даабаряа 110—115 про... дүүргэнэ. Мүнөө комсо... залуушуулай бригада... «Илалтын 40 жэлэй ойд... габшагай 40 долоон хоног... һэн уряа доро ажаллажа ... хай. Г. Пущинагай хүтэлб... дэг комсомол-залуушуулай ... гада бүхыдөө табан жэл... гээ түсэбые 1985 оной ... 9-дэ дүүргэхэ гэһэн соци... уялга һаяхана абаа.

Главбурятстройн авто... зын жолоошон Г. Мясн... иигэжэ хэлэбэ:

— Манай автобазын «К... сомолой прожекторэй» ... хитэд түлишэ-тоһодолгын ... териалнуудые алмаха та... ехэ хүдэлмэри хэнэ. Авт... зымнай коллектив жэлэй ... һээ 2090 литр түлишэ, ал... шадаа. Эндэ комсомолой ... хитэдэй оруулһан хубита ... ритой. Бригадна подрядай ... рим манай предприятида ... тэрүүлэгдэнхэй. Энэ шу... хэрэгтэ комсомолшууд ех... һа хүргэнэ. Байгша онд... комсомолец КПСС-эй гэ... дэ абтаа.

«Жилгражданстрой» тре... ВЛКСМ-эй комитедэй се... тарь Р. Халиулина үгэ хэл... дээ, шефтээ абаһан һургү... да туһалха, залуушуулай ... лөөтэй сагаа зүбөөр хэрэ... хэ, эрдэм мэдэсыень дэ... лүүлхэ, комсомолшуудай ... саал бэхижүүлхэ, барил... шанар һайжаруулха тухай ... далнууд дээрэ тогтобо...

Нарин сэмбын комби... мастер Н. Протопопо... родской телефонно стан... техник Н. Акинфеева үгэ ... лэхэдээ, ажалай журам, ... най болон ажалай ветеран... та туһаламжа, үзүүлхэ, ... сомолой һуралсал тухай ... далнууд тушаа тогтобо.

Мүн элидхэл зүбшэн ... сэлгын үедэ ВСГИК-эй студ... ка Т. Тумазова, трикотаж ... дар хубсаһанай фабрикын ... ректор А. Д. Тармаев, ... публиканска больницын ... В. Сороковиков, «Бурятб... трикотаж» нэгэдэлэй заһа... рилагша В. Будеев, 25-д... һургуулиин багша И. Карм... 34-дэхи мостоотрядай хү... мэришэн Б. Хутаков, 3-д... ТУ-гай һурагша А. Алекс... СССР-эй АН-ай СО-гой Бур... дай филиалай ахалагша ла... рант Н. Секулич, электро... никумэй һурагша В. Бадур... кондитерска фабрикын хү... мэришэн В. Алемасова, ... лон бусад үгэ хэлээ.

КПСС-эй Октябрьска ... комой нэгэдэхи секретарь ... Антакшинова, ВЛКСМ-эй Ула... Үдын горкомой нэгэдэхи с... ретарь В. Конечных гэг... конференциин хүдэлмэр... хабаадажа, үгэ хэлээ.

Д. АМОГОЛОНОВ,
манай корр.

САГААН ЭДЕЭ САЛГИДХАЛСАГША

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Республикын суута һаалишадай нэгэн Мария Кашаповна Катинатай хөөрэлдэжэ байхадаа, ородой агууехэ уран зохёолшо Максим Горькиин хэлэһэн «Имагтал ажал дээрээ амжалта түйлаһан хүнүүдэй хэрэгынь урагшатай, тэдэнэрэй бүтээжэ ябаһан хүдэлмэринь хододоо сэнтэй байдаг» гэһэн сэсэ мэргэн үгэнүүд досоомни эжэлүүдгүй ороо һэн. Юуб гэхэдэ, эдэ һайхан үгэнүүд тэрээндэ сэхэ хабаатай байгаа бшуу.

...Мария Катина эртүүр, 14 наһатайһаа ажал хэжэ эхилһэн намтартай. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдэй үедэ дайсадые түргэн дарахын тула тэрэ өөрынгөө хубитые оруулалсаха гэжэ шиидэһэн байгаа. Залуу басаган даалгагдаһан ажалаа үнэн зүрхэнһөө хэхые оролдодог, хүдэлмэридэ айхабтар шуналтай.

— Үдэр бүхэндэ ажаллажа хэды эсээшье һаа, түсэбтэ даабаряа дүүргэжэ шадаһандаа хододоо ехэл хүхюутэй гэртээ хүрэжэ ерэгшэ бэлэйб. Минии бүтээжэ байһан хүдэлмэриимни бишыханшье нэгэ хубинь дайгаа түргэн дараха хэрэгтэ зорюулагдаа гэжэ һанахадаа эсэһэн, дааранаашье, үлдэһэн, зобоһоноошье мартажархихаш, — гэжэ Мария Кашаповна хөөрөөгөө эхилнэ.

Ажалдаа үнэн зүрхэнһөө дурлаха, урдахи бэрхэшээлнүүдээ заатагүй дабажа гараха гэһэн тэрэ үеынгөө абари зангые һаалишан эхэнэр мүнөөшье болотор орхижо шадаагүй.

М. К. Катина Хориин районой «Георгиевский» совхозой Ашангын һүнэй фермэдэ 1963 онһоо хойшо һаалишанаар хүдэлнэ. Район болон ажахы доторoo дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ тэрэнэй нэрэ хододоо түрүүшүүлэй зэргэдэ ябадаг юм. Совхозой суута малшан энэл фермэдээ аяар хорин нэгэн жэлэй туршада ажаллажа байнхай. Энэ хугасаа соо тэрэнэй Ашанга һууринай зүүн тээхи үнеэдэй байра тээшэ зурыһан харгыгаар үглөө, үдэшэ бүхэндэ яаралтай ябахыень заатагүй обёорхот. Хорин нэгэн жэлэй үнгэрөөшье һаань, Мария һалхи шуургатайшье, хура бороотойшье, янгинама хүйтэншье, аяма халууншье байг —хамаагүй танил болошоһон зүргөөрөө бата алхамаар алхалха. Эдэ бүгэдэ өөрынгөө ажалда ёһотойгоор дурлаһыень, хамтын хэрэгэй түлөө хубитаяа оруулхые оролдодогыень үшөө дахин гэршэлэн харуулна бэшэ гү?

Эдэ минии хэлэһэн үгэнүүд уншагшадта ехэл үндэрөөр һанагдажа болохо, теэд Мария Кашаповнагай хэжэ байһан хэрэгынь үшөөшье дээгүүр байхадаа магадгүй.

1982 оной үбэл худөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ нүхэр М. К. Катинагай хэлэһэн үгэнүүдые мүнөө һанахадамни ехэл һонин, удха түгэлдэр байгаа бэлэй. Тэрэ үедэ һаалишан эхэнэр социалис мүрысөөнэй дүнгөөр «Районой чемпион» болоо һэн. Мария Кашаповна өөрынгөө ажал тухай хөөрэхэдөө, һү ехээр һааха хэрэгтэ балай тиимэ «нюуса» гэжэ байдаггүй гэдэг. Районой совхозуудай һү һаалиин фермэнүүдэй үнеэдэй үүлтэрынь хуу адли, тэдэнэй тэжээлэй рационынь тиимэшье ехэ ондоо байгаагүй ёһотой. Гансал эдэ бүгэдэ малые харууһалжа, эдеэлүүлжэ байһан хүнүүдһээ сэхэ дулдыдана бшуу. Тиихэдэ тэрэ ендэр дээрэһээ районой олонхи фермэнүүдэй һаалишад үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3000 килограмм һү һааха аргатай гэжэ мэдүүлээ һэн. Харин Мария Катина тэрэл ондо «гурбан мянгатанай» хилые амжалтатай дабажа гараа бэлэй. 1982 оной дүнгөөр тэрэ үнеэн бүхэнһөө 3200 килограмм һү абажа, «Районой түрүү һаалишан» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

— Үндэр дүн түйлаха хэрэгтэ оролдолго, хүсэл эрмэлзэл хэрэгтэй ха юм, — гэжэ суута малшан мүнөө өөрынгөө һанал бодолые тайлбарилна.

Ажалай үдэр бүриин гурилые наринаар сахиха, шэнэ түрэһэн гунжадые түрүүшын үедэ зүбөөр һаажа һургабал, амжалта заатагүй түйлагдахаха юм. Энээн тушаа тэрэ иигэжэ хэлээ һэн:

— Зүб лэ даа. Зоотехническэ заабариин ёһоор малаа харууһалхада, тэдэнэй ашаг шэмэнь хараа байса дээшэлдэг. Хэрбээ үнеэдээ сагһаань урид шэргээгээд, муугаар һаагаад байбал, хаанаһаа һүн абтахаб даа, — гээд тэрэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

Иимэ байдалда орохогүйн тула Мария Кашаповна үнеэ бүхэниие амяар амяарайнь мэдэхые оролдодог. Хэдыдэ ороондо оруулагдааб, хэзээ шэргэхэб, ямар һарада тугаллахаб, хэзээ ототой болохоб гэжэ мэдэхэдээ, үнеэдээ ямар сагтань хайшан гээд эдеэлүүлхэеэ, харууһалхаяа түсэблэхэ байна бшуу.

Энэ жэлэй эхиндэ үнгэргэгдэһэн республикын суута һаалишадай зүблөөнэй материалнуудтай, тэрээн дээрэ үгэ хэлэһэн түрүүшүүлэй үгэнүүдтэй тэрэ ехэ анхаралтайгаар танилсаһан байна. Иигэжэ «гурбан мянгатанай республиканска клубай» бии болгогдохадонь, тэрэнэй гэшүүн болохын тула тэмсэлдэ ороод, нүхэр Катина хүдэлжэ эхилээ.

Мүнөө түрүү һаалишан зориһондоо хүрэхэ дүүрэн аргатай болонхой. Үнгэрһэн юһэн һарын дүнгөөр тэрэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2335 килограмм һү һаажа, районойнгоо һаалишадай дунда түрүүлнэ.

— Иигээд үнеэдни тугаллажа эхилхэнь. Жэлэй дүүрэтэр гурбан мянганай хилые дабажа гараха зорилготойб. Тэрэнээ заатагүй бэелүүлжэ шадахаб, — гэжэ Мария Кашаповна хэлээ һэн.

Ашангын түрүү һаалишанай иигэжэ мэдүүлхэдэнь, тэрэнэй һанаһандаа хүрэхэ, һарбайһанаа абаха байһандань нэгэшье һэжэг түрэнэгүй.

Наһатайшаг боложо ябаһан малшан эхэнэрэй урда шиидхэгдээгүй, бэелүүлэгдээгүй хэрэгүүд үшөөл олон. Тэрэ 22 үнеэ даажа байхынгаа хажуугаар, хамтын подрядай гуримаар хүдэлдэг долоон хүнһөө бүридэһэн звеное хүтэлнэ. Ажахын суута һаалишан гансал өөрынгөө бэеые хараад ябадаг бэшэ, харин коллективэйнгээ түлөө һанаагаа зободог, урдаа һанаһан зорилгоёо бэелүүлхые оролдодог хүн юм.

Энэ жэлэй малай үбэлжэлгые үнгэргэхэ хэрэгтэ тэдэнэр хүсэд бэлэдхэлтэй хүрэжэ ерээ. Байра байдалаа сүм эртүүр заһабарилаа, шэнэлэн һэльбээ. Бригадна подрядай гуримаар хүдэлхэдөө тус коллектив энэ харюусалгатай хаһая һайнаар, ашаг үрэтэйгөөр үнгэргэхэ бата найдамтай үндэһэ һуури табинхай.

...Хориин районой суута һаалишан Мария Кашаповна Катина энэ жэлэй дүнгөөр «гурбан мянгатанай республиканска клубай» гэшүүн заатагүй болохо ёһотой гэжэ Ашангаһаа гараад ябахадаа, ойлгоо һэм.

Е-Д. МАНЗАЕВ,
манай штатна бэшэ корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. К. Катина.

Ф. АГИЛЬДИНАЙ фото.

ЛЕКТОРНУУДЭЙ ТООСООН

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ лекционно пропаганда ехэ үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Һаяшаг Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой «Знание» бүлгэмэй эхин эмхиин 4-дэхи тоосоото-һунгалтын конференци болобо. Заводой бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ техническэ эрдэмэй кандидат В. И. Орлов тоосоото элидхэл хэһэн байгаа. Мүнөө «Знание» бүлгэмэй заводой эмхидэ 200 гаран лекторнууд ородог юм. Эгээл эдэбхитэй хүнүүдыень нэрлэбэл, М. А. Кузьмин, А. Г. Лубсанов, Т. П. Хазова, Ф. А. Абагаев, Л. К. Дрозд, А. Б. Гладких гэгшэд болоно.

Тоосоото хоёр жэлэй туршада заводой лекторнууд марксистско-ленинскэ һургаалые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулаа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэһэн байна. Энэ үе соо заводтомнай 3 мянган лекци уншагдаа.

Олониитэдэ гүнзэгы, удха түгэс эрдэм мэдэсэ олгохо ябадал заводой эмхиин гол зорилгонь болоно. Ниитэ-политическэ эрдэмэй (ректорынь В. О. Бородина), хуули эрхэ дэлгэрүүлгын (О. М. Иванова), уран зураг, хүгжэм болон уран зохёолой гурбан факультедтэй соёлой университет (Н. Ю. Степанько), медицинскэ эрдэмэй (Г. Е. Кратикова), экономическа эрдэмэй болон научно-техническэ пропагандын (М. И. Иванова), педагогическа эрдэмэй (П. В. Шарагина) — бүхыдөө арадай 6 университет хүдэлмэреэ ябуулаа.

1984—1985 онуудта «Информаци. Эрдэм. Техникэ», «Энергетикэ болон тэрэнэй ерээдүй» гэһэн хоёр лектори эмхидхэхээр түсэблөөтэй.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ заводой ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ Ф. А. Абагаев, ЛВРЗ-гэй соёл болон техникын ордоной таһагые даагша Л. В. Чеботарева, аппаратна цехэй парторг А. Д. Погорелов, ахамад технологой таһагай бюрогой начальник Г. В. Можайко, радио-эмхидхэлшэ В. И. Тиунова, ахамад конструкторай таһагай бюрогой начальник Т. И. Хазова, заводой парткомой секретариин орлогшо А. Г. Лубсанов гэгшэд хабаадаа.

Заводой ажалшадта марксистско-ленинскэ үзэл бодол бүридүүлхэ, партиин дотоодын ба гадаадын политикые гүнзэгыгөөр шудалха, суртал һургаалнуудта үнэн сэхэ, соёл болбосоролтой, эрхэтэнэй уялгые мэдэрһэн, ажалдаа коммунис ёһоор хандадаг хүнүүдые хүмүүжүүлхэ талаар лекционно пропагандые һайжаруулха ябадалда шэглүүлэгдэһэн дэлгэрэнгы тогтоол эндэ абтаһан байгаа.

Түгэсхэлдэнь «Знание» бүлгэмэй районно эмхиин тоосоото-һунгалтын конференцидэ ошохо делегадууд һунгагдажа, бүлэг лекторнууд грамота, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байха юм. Жэшээнь, Ф. А. Абагаев, В. Н. Орлов, К. Н. Дамбуев гэгшэд районно эмхиин правлениһээ грамота, шангуудта хүртөө. Тиихэдэ олохон лекторнууд заводой зүгһөө урмашуулагдаа.

Т. СОБИНКОВА.

ШЭЛЭҺЭН ЗАМЫНЬ УРАГШАТАЙ

Ямаршье ажал хэхэдэ, амжалта өөрөө хүрэжэ ерэдэг бэшэ. Хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлхэдөөл һанаһандаа, зориһондоо заатагүй хүрэдэг ха юм. Иигэжэ ажаллаһан лэ хүнүүд нютаг нугадаа суутай, хүн зондоо хүндэтэй байдаг гээшэ.

Андрей Шагланов Тооро нютагта түрэһэн юм. Тэрэ арбаад жэлэй саана Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ажаллажа эхилһэн намтартай. Түрүүндээ залуу хүбүүн ажахынгаа элдэб хүдэлмэридэ хүдэлөө: газаршье хахалаа, таряашье тарилсаа, зунай үедэ үбһэ тэжээлшье бэлэдхэлсээ.

Колхоздо ажал хэхэ хүнүүдэй дуталдахада, тэрэ һү һаалиин фермэдэ үхэршэнөөр, сүлөөтэй сагтаа һаалишадта, тэжээл буйлуулдаг цехтэ түлеэ залһа бэлдэлсэхэ. Тэрэ үедэ Андрейн хээгүй ажал гэжэ байгаагүй. Тэрээндэ ямаршье ажал даалгажа үгэбэл, тэрэнээ богонии болзорто һайн шанартайгаар бүтээдэг байһан юм. Тиимэл хадаа залуу хүбүүн сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө, аха захатандаа хүндэтэй болоо.

Нэгэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд А. Шаглановые жолоошоной мэргэжэл шудалхыень, курсада эльгээһэн байна. Тэрэнээ амжалтатай дүүргэжэ, тусхай үнэмшэлгэтэй болоходонь, ЗИЛ-130 түхэлэй ашаанай шэнэ автомашина даалгажа үгөө һэн. Энэ сагһаа хойшо Андрей ажахыдаа жолоошоноор хүдэлнэ. Автомашинаа һайнаар абажа ябаха, ходо сэбэрлэхэ, арилгаха гээшые тэрээндэ зааһанай үлүү. Иигэжэ харууһалхадань, тэрэнь ашаяа харюулаад лэ байха. Залуу хүбүүнэй дүрэ зурагынь колхозой Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэдэг болобо. Иигэжэ нүхэр Шагланов табан жэлэй туршада хүдэлхэдөө, түрүү жолоошодой зэргэдэ гараһан алдартай. Теэд энэ ажалдаа тэрэ үшөө удаан ябахашье байгаа. Ажахыдань малшад дуталдана гэжэ дуулаһан, өөрөөшье гүүртэ, фермэнүүдтэ үбһэ тэжээл шэрэжэ ошоходоо, эдэ бүгэдые оло дахин хараһан ааб даа. Иимэ байдалтай дайралдахадаа, Андрей малшан боложо хүдэлхэ гэжэ эрид шиидээ һэн. Энэ һанамжаяа гэртэхиндээ хэлэхэдэнь, түрэлхидынь хүбүүгээ огтолон хорёо бэлэй. «Ятараа үхэр малаар носолдохоёо һанаа хүмиин, гүүртэ даагаад ябажа шадахагүйш. Автомашинаа жолоодоод ябаһаншни дээрэ» гэжэ эхэ, эсэгэнь, аха дүүнэрынь хэлээ һэн.

«Үгы даа, малшан болоод лэ үзэхэ байна. Хүнһөө дортоо һэн гүб, нам шэнги залуушуул малда ороод хүдэлнэл ха юм» гэһэн бодолынь тэрэниие диилээ. Энэ асуудалаар ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэдтэ хандахадань, түрүү жолоошонһоо һалаха болоһондоо хэды маргаашье һаа, бэрхэ малшантай болохо байһандаа батаар найдажа, удаан бодомжолонгүйгөөр колхозой залуу малые шахан таргалуулдаг гүүртые даажа абахыень дурадхаа бэлэй.

Иигэжэ залуу малшан үнгэрһэн жэлэй малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, түрүүшынгээ «шалгалтые» эрхимээр барижа гараа. Үнгэрһэн зунай үедэ Андрей Шагланов 300 толгой залуу эбэртэ бодо малаа холын бэлшээридэ туужа гараа һэн. Энэ харюусалгатай хаһые тэрэ эрхим һайнаар үнгэргөө, даалгагдаһан буруу, хашарагуудаа ниилээд таргалуулжа шадаа. Ахалагша мал адуулагшатай хамта залуу хүбүүд Сырен-Доржо Мукуев, Жамбал Сарбаев, Владимир Бильтагуров гэгшэд ажаллаһан байна. Зунай элдин һайхан сагта малайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 980 граммаар нэмээжэ, түсэбөө ниилээд үлүүлээ.

Мүнөө тэрэнэй даадаг гүүртын малшад малай үбэлжэлгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтаад, энэ шухала үедэ малайнгаа шэгнүүрые алдахагүйн тула оролдожо байна. Мүнөө тэдэнэр малаа бэлшээхынгээ хажуугаар үбһэ тэжээл, талха тарянай зүйл эдюулжэ эхилэнхэй. Малай долёохо дабһан, бүлеэн уһан эндэ таһалдадаггүй. Байра байдалынь һайнаар тухеэрэгдэнхэй.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой залуу малшан А. Шаглановай малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ, гүрэн түрэдөө үхэрэй тарган мяха тушааха зорилго урдаа табяад, амжалтатай ажаллажа ябаһандань, ехэтэ баясамаар.

И. ФЕДОРОВ.

Түнхэнэй район.

Совет орон дотор

МАЛ АЖАЛАЙ КОМПЛЕКСНУУД ХҮГЖӨӨГДЭНЭ

ДРОГИЧИН (Брестскэ область). Белоруссиин мал ажалай комплекснууд мяха үйлэдбэрилгые түсэбэй ёһоор дээшэлүүлнэ. Жэлэй туршада 24 мянган гахай шахан таргалуулха аргатай, мүнөөнэй предприяти Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо һаяхан ашаглалгада оруулагдаа. Хүшэр хүндэ бүхы хүдэлмэринь оньһон түхеэрэлгэнүүдтэ даалгагдаа юм. Автоматикын туһаламжаар операторнууд тэдэниие хүдэлгэнэ.

— Мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые болон худалдалгые дээшэлүүлгэдэ ба тэрэнэй өөрын үнэ сэнгые доошолуулгада КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд, СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сессиин материалнууд шэглүүлэгдэнхэй,—гэжэ БССР-эй Минсельхозой агропромой асуудалнуудай талаар Главна управлениин начальник Г. Сверко хэлэнэ. —Һалбариие саашадань индустрижүүлгэ энэ шухала зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхэдэнь туһална. Республика дотор гахайн томо комплекснуудай тоо 85 болоо юм. Гүрэнэй предприятинуудай хажуугаар ажахынууд хоорондын предприятинууд байгуулагдана. 30-аад иимэ предприяти хүдэлжэ байнхай. Хамжаанда хабаадагшад тэжээлэй ургамалнуудые тарижа ургуулдаг, эдеэ хоолой үлөөдэһэ улам ехээр хэрэглэдэг болоод байнхай. Энэнь ороoһо тарянай зүйлнүүдые багаар гаргашалха, барилгада гаргагдаһан гаргаша түргөөр бусааха арга олгохо. Эсэстэ тусхай шэглэлтэй бэшэ колхоз, совхозуудайхидта орходоо иимэ предприятинуудта гахайн центнер мяханай өөрын үнэ сэн хоёр дахин доогуур байха.

Мүнөө үедэ гахайн мяханай хахад шахуу хубинь — жэлдэ 130 мянган тонно—комплекснуудта үйлэдбэрилэгдэнэ. Энэнь ажахынуудай экономикые гансал бэхижүүлнэ бэшэ, харин буйлуулгын заводуудые таһалгаряагүй хангаха арга олгоно.

(ТАСС).

Москвагай АМО (мүнөө И. А. Лихачевой нэрэмжэтэ автомобильна завод) заводто бүтээгдэһэн АМО-Ф-15 түхэлэй түрүүшын совет ашаанай машинанууд 1924 оной ноябриин 7-ой үдэр Улаан талмай дээгүүр дабшан гараа һэн. Энэл үдэрые совет автомобиль бүтээлгын промышленностиин мүндэлһэн үдэр гэжэ тоолодогбди.

Мүнөө И. А. Лихачевой нэрэмжэтэ автомобильна завод һалбариингаа эгээн томо предприятинуудай нэгэн юм. Шэнэ түхэлэй автомобильнуудые үргэноор бүтээн гаргаха зорилгоор завод шэнэлэн һэльбэгдэжэ байнхай. Ойрын жэлнүүдтэ «ЗИЛ-4331» гэһэн дизельнэ двигательтэй автомашинанууд үйлэдбэрилэгдэхэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «ЗИЛ» гэһэн маркатай ашаанай машинанууд үдэр бүри оронной олохон районуудта эльгээгдэнэ.

ТАСС-ай фотохроника.

МАЛШАДТА—ОНСО АНХАРАЛ

Тиигэжэ тэдэнэр hайн шанартай, ехэ үбhэ тэжээл бэлэдхэжэ тушаадаг. Энэ жэлэй үбhэ хуряалгада коммунистнууд Ц. Ц. Доржиев, А. Б. Базаров, Ю. Б. Будаев болон бусад онсо шалгарhан байна. Газар тарялангаа бури hайнаар элдүүрилжэ, хабартаа тэдээн дээрэ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр гаргаха, тон шухала гэжэ hанагдана. Газараа элдүүрилхэ, уhалха талаар манай совхоздо дутагдалнууд үшөөл ехэ гэжэ тэмдэглэхээр.

«Газар hайжаруулха хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулхадаа, түбхын түрүүн уhалагдадаг болон хатаагдаhан газарые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ тушаа гол анхаралаа хандуулха хэрэгтэй», — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, онсолон тэмдэглэhэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ манай совхозой хүтэлбэрилэгшэд ехэ анхаралаа хандуулан, газар тарялангаа саашадань hайжаруулха, уhалха талаар үргэн хэмжээнэй хүдэлмэри ябуулха бэзэ гэжэ найдагдана.

Манай Далахайн совхоз хадаа гол түлэб хүдөө ажахын шэглэлтэй юм. Ажахыдамнай hү hаалиин 2 фермэ, мал шахан тарагалуулгын, тугаллаха үнеэдэй болон бурuу, хашарагуудай гушаад гаран гүүртэнүүд тоологдоно. Мал ажахымнай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда партиин гэшүүд, арадай депутадууд, комсомолшууд үсөөн бэшэ юм. Тиихэдэ олон жэлэй туршада таhалгаряагүйгөөр мал ажал дээрэ хүдэлжэ, энэ hалбариие саашадань хүгжөөлсэн ябаhан хүнүүдшье олон. Эндэ нэн түрүүн ажалай ветеран, Ленинэй орденто Ц. А. Бадмаевагай нэрые дурдамаар.

Зунай бэлшээриин үедэ малаа hайнаар адуулан, шэгнүүрыень ехээр нэмээгшэдэй тоодо аха дүүнэр Бато-Очир, Аркадий Шагдуровууд, Борис Гомбоев, Борис Шагжеев гэгшэд оролсоно. Эдэнэй мал адуулагшадаар ажаллажа эхилhээр тиимэшье ехэ саг үнгэрөөгүй, гэбэшье эдэ нүхэднай түрүү малшадай зэргэдэ жагсажа үрдинхэй. Тиихэдэ сомоной Соведэй депутат Гэрэлма Жамбалова коммунист Владимир Бадмаев хоёр гэр бүлөөрөө hаяхана малшадаар ажаллажа эхилбэшье, жэл ерэхэ бүри эрхим hайн дүнгүүдые түйлажа байнхай. hү hаалиин фермэнүүдые даагшад, арадай депутадууд Р. Г. Бадмаева Д. Д. Бальжанова хоёр мүн лэ арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ дүрбэдэхи жэлые амжалтатайгаар түгэсхэжэ байна. Тэдэнэй даадаг фермэнүүдэй hаалишад гүрэндэ hү тушааха талаар 10 hарын түсэбые үлүүлэн дүүргээ.

Гэхэтэй хамта манай совхоздо адуу үсхэбэрилгэдэ анхарал ехээр хандуулагдадаг. Нютагаймнай шэрүүн, хүйтэн уларил, хадалиг, ой модоор бүрхөөгдэhэн холын бэлшээри — эдэ бүгэдэ адуу үсхэбэрилгэдэ тон таатай. Адуун hүргөө жэл ерэхэ бүри олошоруулжа байдаг эрхим адуушад, коммунистнууд Б. Р. Гончиков Ц. Р. Дымпилов хоёрой оруулhан хубита ехэ.

Гэбэшье манай дуршэлтэй бэрхэ малшадай халаан болохо, тэдэнэй ажал хэрэгые саашадань үргэлжэлүүлхэ залуу басагад, хүбүүд фермэ, бригадануудта үшөөл үсөөн гээд hанагдана. Манай нютагта залуушуул үсөөн гэжэ хэлэхэеэ hананагүйб. Дунда hургуули дүүргэээд, совхоздоо ажаллажа, ажабайдалайнгаа харгы зам эхилхэ хүсэлтэйшүүл манда яhала бии. Зүгөөр тэдэнэй холын гүүртэнүүдтэ ошожо хүдэлхэ хүсэлынь нэгэ—хоёр жэл соо буурашадаг. Энээнэй шалтагааниинь ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, манай ажахын зарим гүүртэнүүд совхозой түбhөө 50—70 километр холо оршодог, тэдэнэймнай олонхидонь электрын гал мүнөөшье болотор үгы юм. Тиихэдэ улаан булан, соёлой бааза тухай хэлэhэнэйшье үлүү. Машина, тракторнууд холын гүүртэнүүдтэ үсөөн ябадаг, кино, концерт харуулагдадаггүй, шэнэ hонин номуудhаа байха, газетэ, журналнуудшье саг соогоо хүргэгдэдэггүй байна. Малшадай байрануудшье заhабарилагдахаар болошонхой. Малшадай гэрнүүдые сагаадаха избёосхо, сонхонуудыень шэллэхэ шэл, керосин гэхэ мэтэ саг үргэлжэ дуталдана. Иимэ байдалай жэлhээ жэл бүри үзэгдэжэ байhан гүүртэнүүдтэ залуушуулай удаан саг соо тэсэдэггүйнь мэдээжэ. Тиихэдэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд залуушуулай үүсхэл дэмжэжэ, урма зоригыень бадаруулан, ажал хүдэлмэриинь хаража, зүбшэл, заабари үгэхэ ёhотой аад, малай гүүртэнүүд дээгүүр тон үсөөн ябадаг заншалтай.

Дээрэ дурсагдаhан дутуу дунданuудые усадхаха хэрэгтэ партийна, совет хүдэлмэрилэгшэд анхаралаа ехээр хандуулнагүй. Ниитын малай үбэлжэлгын үедэ малшадые медицинскэ, соёлой, худалдаа наймаанай талаар эрхимээр хангаха шухала. Энэ хүдэлмэри үнгэргэхэ талаар hайн эхин табигдабашье, олоной дэмжэлгэдэ хүртөөгүй байhаар.

Малшадта үндэр бүтээсэтэй ажалай эрхэ байдал зохёохо хэрэгтэ нютагай Соведэй депутадууд эдэбхитэйгээр хабаадаха ёhотой, арадай депутадуудай Соведэй сесси болон гүйсэдкомой заседани дээрэ эдэ асуудалнууд тодорхойгоор зүбшэгдэжэ, бүхы дутагдалнууд усадхагдаха зэргэтэй.

Е. ШАГДУРОВА,
Захааминай районой Далахайн совхозой малшан, партиин гэшүүн, Утаата-Далахайн сомоной Соведэй депутат.

Байгша оной зун Москвада боложо үнгэрhэн СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай дээдэ тушаалтадай Экономическа зүблөөнэй шиидхэбэринүүд удаан сагай туршада СЭВ-эй бүхы органуудай хүдэлмэриин программа болохо үгэнэ гэжэ СЭВ-эй секретарь В. В. Сычев ТАСС-ай шэнжэлэгшэ В. Петрунда хэлэhэн байна. Харилсан туhалалсалгын Экономическа Соведтэ ородог аха дүү партинууд ба оронуудай хоорондохи харилсаа холбооной саашанхи хүгжэлтын шэнэ шатые зүблөөнэй дүнгүүд харуулна.

ХАНИ ХАРИЛСААНАЙ ГОЛ ЗОРИЛГОНУУД

Мүнөө үедэ СЭВ хадаа интернациональна томо комплекс болоно гээд В. В. Сычев тэмдэглэнэ. Дүн хамта 450 миллион хүн зонтой Европо, Ази, болон Латиин Америкын арбан социалис оронууд тэрэнэй тоодо ороно. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хубида дэлхэйн национальна доходой дүрбэнэй нэгэ хуби, тиихэдэ промышленна продукциин гурбанай нэгэ хубинь хүртэнэ.

СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хүгжэлтын эршэ 1970—1983 онуудта, хүгжэнги капиталис оронуудтай жэшэхэдэ, хоёр дахинаар дээшэлээ.

1970 онойхитой сасуулхада, социалис оронуудай хоорондохи худалдаа наймаанай хэмжээн 4,5 дахинаар ехэ боложо, 167 миллиардhаа дээшэ түхэриг болоо. Энэнь СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хоорондохи гадаадын худалдаа наймаанай эрьесын 58 гаран процент болоно. Социалис хани барисаата оронууд бэе бэеэ хангахадаа, түлишэ, түүхэй эд, материалнууд, машинанууд болон түхеэрэлгэнүүд, арадай хэрэглэмжын эд бараа худалдаха түсэбөө гол түлэб хангажа шададаг.

СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай социалис экономическа нэгэдэлые хүгжөөхэ ба харилсаа холбооё саашадань улам бэхижүүлхэ комплексно программа 15 жэлэй саада тээ хараалагдаhан юм. Тэрэниие гансал hүүлэй жэлнүүдэй туршада «Союз» гэжэ газ дамжуулха сорго хоолой, газопровод, Киембаевска асбестын комбинат, Усть-Илимэй целлюлозно завод болон бусад предприятинууд ашаглалгада тушаагдаа. Винница (СССР)—Альбертирша (ВНР) гэhэн 750 киловольт хүсэтэй лини амжалтатайгаар хүдэлжэ байдаг. АЭС-эй элшэ хүсые дээшэлүүлхэ талаар хани харилсаан улам үргэдхэгдэнэ. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудта хүдэлдэг атомна станцинуудай элшэ хүсэн 1983 ондо 25,8 миллион киловатт болоhон, харин жэлэй туршада электрын элшэ хүсэ гаргалга 142 миллиард киловатт-часта хүрөө.

Гадна ажабайдалай уласхоорондын социалис хубаарилгада гүрэн бүхэн ёhото hуурияа эзэлдэг. СЭВ-эй гэшүүн-оронууд экономическа ба социальна хүгжэлтын хэмжээе дүтэрхы болгохо талаар горитой үрэ дүнгүүдые түйлажа шадаа.

Тобшоор хэлэхэдэ, социально-экономическа хүгжэлтын али бүхы hалбаринуудта тон ехэ амжалтануудай түйлагдаhаниинь арсашагүй. Гэхэтэй хамта, харилсаа холбоогоо улам үргэдхэхэ, үйлэдбэри тусхай hалбаритай болгожо хамжаалха горитой нөөсэнүүд тон ехэ гэжэ Экономическа зүблөөндэ хабаадагшад тэмдэглэhэн байна. Мүн тиихэдэ аха дүү оронуудай үйлэдбэриин ба научно-техническэ арга боломжые бүри ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхын тула худалдаа наймаа үргэдхэхэ шухала.

Саашадаа ажалай социалис хубаарилгые экономическа талаар хүгжөөхэ, үйлэдбэриин хамжаае хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, харилсаа холбооной экономическа оньhые нарижуулха асуудалнууд хүсэд шиидхэгдэхээр хараалагданхай.

Хоорондоо харилсаа холбоо бэелүүлдэг hалбаринуудта экономическа политикые нягта холбоотойгоор ябуулха шиидхэбэри зүблөөн дээрэ абтаhан байна. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай национальна түсэбүүдые зохёон хараалха гол үндэhэниинь юуб гэхэдэ, арадай ажахын түсэбүүдые тааруулан табилга болохо ёhотой.

Научно-техническэ хүгжэлтые түргэдхэлгэ, шэнэ техникэ болон технологиин үндэhэ hуури дээрэ нэгэ шэглэлтэй hалбаринуудые хүгжөөлгэ, үйлэдбэриин эршые дээшэлүүлгэ хадаа зүблөөнэй эгээл шухала зорилго боложо үгөө. Эгээл тиимэhээ эрдэм ухаан болон техникэ хүгжөөлгэдэ хоорондоо холбоотойгоор хүдэлхэ гэээшэ харилсаа холбооной гол шэглэлынь болоно. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай научно-техническэ хүгжэлтын комплексно программые 15—20 жэлэй болзороор хараалжа баталхаар дурадхагдаа. Түс программын үндэhөөр микропроцессорнэ техникэ хүгжөөжэ, тэрэниие бүри үргэнөөр хэрэглэхэ, промышленна рободуудые олоор бүтээн гаргажа, улам ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай арадай ажахын эрилтэнүүдые түлишэ, зайн галай элшэ хүсөөр хүсэд хангаха, түүхэй эд ба материалнуудые бүри охоор үйлэдбэрилхэ, шэнэ материалнуудые бүтээн гаргаха, хараалха шухала.

Тэрэшэлэн мүнөө үеын ЭВМ байгуулха, мүн микропроцессорнүүдые, промышленна рободуудые бүтээн гаргаха, микроэлектронико хүгжөөхэ асуудалнуудаар СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай программа дотор hайн эхин табигдачхай. Гадна ЭВМ-эй «РЯД» гэжэ тусхай системэ байгуулагдаhан, тиихэдэ иимэ түхэлэй машинануудай дүрбэдэхи үеые ашаглаха хүдэлмэри ябуулагдана. Электронно техникын тусхай бааза байгуулагдажа эхилээ. Элдэб түхэлэй машинануудые, түхеэрэлгэнүүдые олоор бүтээн гаргаха хүдэлмэри үргэдхэгдөө.

Дээрэ хэлэгдэhэн техникые али бүхы hалбарида түргэнөөр нэбтэрүүлхэ, эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын шухала шэглэлнүүдые тодоруулhан шиидхэбэри зүблөөн дээрэ абтаhан байна. Энэ гансал экономическа бэшэ, харин политическэ шухала удхатай зорилго мүн. Эндэ ниитын ажалай бүтээсые хараатай дээшэлүүлхэ, дэлхэйн оронуудай экономико болон худалдаа наймаа хүгжөөхэ хараа шугамые улам үргэдхэхэ, тэрэнэй технико-экономическа талаараа бэеэ даанги байдалые бүри бэхижүүлхэ байhаниие гэршэлhэн техникэ тухай хэлэгдэнэ.

Эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын түйлалтануудые хэрэглэлгэ хадаа хүдөө ажахы, хүн зондо хэрэгтэй промышленна эд бараа үйлэдбэрилгэ, хүдөө ажахые комплексноор оньhожоруулга ба химизацилга, биотехнологи, продукци зөөхэ ба буйлуулха түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэхэ талаар олон жэлэй харилсаа холбооной туршада хараалhан хараа шэглэлнүүдые тодоруулжа, хүн зониие эдеэ хоолой зүйлөөр хангалга ба тэрэниие хэрэглэлгын аргые улам hайжаруулха арга олгохо байна.

Түлишын, түүхэй эдэй бааза бэхижүүлгэ социалис оронуудай хоорондохи харилсаа холбооё бэхижүүлгын шэнэ зорилгонуудай нэгэниинь болоно. Эндэ түлишэ болон түүхэй эд гансал ехээр бэлдэхэ бэшэ, харин хэрэглэгдэhэн эдэ бүгэдын тонно бүриhөө ехэ продукци буйлуулан абалга саашадаа шухала болохо байhаниинь элитэ.

Эрдэм, техникын түйлалтанууд тухай мэдээсэлые социалис оронуудай хоорондо улам үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гээд мэдэрэгдэнэ.

СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай предприятинууд, нэгэдэлнүүд, комбинадуудай хоорондохи хамжаанай холбооё нягтаруулха талаар хэмжээнүүд абтана гээд В. В. Сычев хэлэнэ. Энээнэй ашаар эдэ оронуудай экономическа харилсаан улам хүгжэхэ, научно-техническэ асуудалнуудые сүг шиидхэлгэ түргэдхэгдэхэ, продукциин шанар ба техническэ хэмжээниинь дээшэлхэ болоно.

Бүхы социалис, хүгжэжэ байгаа ба капиталис оронуудтай СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай худалдаа наймаанай, экономическа ба научно-техническэ холбоо барисаа байгуулхаар эрид шиидэнхэй байhаниинь зүблөөнэй документнүүдтэ —Мэдүүлгэ дотор, декларацинуудта үшөө дахин гэршэлэгдээ.

Кремльдэ зүблөөнэй боложо байха үедэ июниин 14-дэ болоhон уулзалга дээрэ нүхэр К. У. Черненко үгэ хэлэхэдээ, «Тон шухала асуудалнуудаар нэгэн hаналтай байлга дахинаа батадхагдаа, аха дүү партинууд болон гүрэнүүдэй нэгэдэлые ба жагсаалые улам бэхижүүлхэ дура зориг элирхэйлэгдээ» гэжэ хэлэhэн байна.

Зүблөөнэй дүүрэн сасуу болоhон СЭВ-эй ээлжээтэ бэшэ XXXVIII сессиин заседани дээрэ тэндэ абтаhан шиидхэбэринүүдые, мүн тэндэ оруулагдаhан дурадхалнууд болон заабаринуудые бодотоор бэелүүлхэ талаар хүдэлмэриие үргэн дэлисэтэйгээр ябуулха гэжэ Соведэй бүхы органуудта дурадхагдаа. Соведэй органууд мүнөө энэ хүдэлмэреэ ябуулжа эхилээ гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ СЭВ-эй секретарь хэлэбэ.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

Мөөрөөшын, Шара-Голой, Тамирай, Хираанай-Адагай, Үнгэрхын захил абадаг комплексно пунктнууд hүүлэй жэлнүүдтэ hайн үрэ дүн түйлана гэжэ тэмдэглэхээр. Үнгэрхын пункт (пунктые даагша Н. А. Никифорова) байгша оной арбан hарын түсэбтэ даабариин дүүргэлтые 147,9 процентдэ хүргөө. Хираанай-Адагай захил абадаг комплексно пунктые даагша Мария Пантелеймоновна Тихонова уялгата даабарияа 40 процентээр үлүүлжэ шадаа. Тиихэдэ Галина Эндыржаповна Ванданова, Галина Ивановна Зуева, Галина Дмитриевна Бочарова гэгшэдэй даадаг Мөөрөөшын, Шара-Голой, Тамирай захил абадаг пунктнууд түсэбтэ даабаринуудаа 118—130 процент бэелүүлhэн байна.

Хүн зонhоо захил абадаг комплексно пунктнуудай, хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын байшангуудай, комбинадай бригада болон цехүүдэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд квартал бүхэндэ согсологдодог, мүрысөөндэ шалгарhан түрүүшүүл тодоруулагдажа, урмашуулагдадаг байна.

Комбинадтамнай ажалай, ажабайдалай үльгэр жэшээ боложо үгэдэг хүнүүд олон юм. Дайнай, ажалай арбаад гаран ветеранууд бидэнтэй хамта ажаллана. Партиин гэшүүд, комсомолой эдэбхитэдшье бии байха. Комсомолой эхин организациин секретаряар олон жэлэй туршада hунгагдаhан Светлана Пуроуевна Банзаракцаева мүнөө партийна организациин секретаряар hунгагданхай, энэ үүргэеэ амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Ниитын хэрэгтэ, даалгагдаhан уялга, үүргэдээ, ажал хүдэлмэридөө харюусалга ехэтэйгээр хандадаг, олоной түлөө хододоо оролдожо ябадаг энэ хүн хани нүхэдэйнгөө дунда хүндэ ехэтэй болонхой.

Ажалай ветеран, коммунист Валентин Алексеевич Попов комбинадай бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ үльгэр жэшээ харуулдаг юм. Тэрэ комбинадай директорээр удаан саг соо ажаллажа ябана. Хубсаhа эсхэгшэ Антонида Ильинична Попова, оёдолшон Анна Дмитриевна Носкова, час заhадаг мастер Илларион Савельевич Пахомов, комбинадай ахалагша экономист Светлана Эндыржаповна Хутакова гэгшэд хододоо түрүү зэргэдэ дабшадаг, комбинадаймнай эрхим хүдэлмэрилэгшэд юм.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын, ажалай, үйлэдбэриин журам шангадхажа, продукциин шанар дээшэлүүлхын тула шармайн оролдожо ябапан аха нүхэдhөө, ажалай түрүүшүүлhээ үльгэр жэшээ абан, тэдэнhээ дутуугүйгөөр ажаллаха, баян дүй дүршэлыень халан абаха —иимэл зорилгонууд мүнөө үедэ бидэнэй урда табигдана. Ниигэжэ хамтаараа оролдон ажаллаа hаа, арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабариие саг болзор соонь бэелүүлхэмнай лабтай.

А. ГОНЧАРОВ,
Хяагтын районой хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай ахалагша инженер.

Ажалаймнай залуу халаан

УЛААН ТУГ, ҮНЭТЭ БЭЛЭГ

КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай областной совет, ВЛКСМ-эй обком студентнэрэй 1984 оной ажалай семестрэй дүнгүүдые хаража үзэбэ. Тиихэдээ КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай hүүлэй үеын Пленумүүдэй, мүн ВЛКСМ-эй XIX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, XI табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй арадай ажахын түсэбүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ студентнэрэй областной отряд горитойхон хубитаяа оруулаа гэжэ тэмдэглээ.

Ажалай семестртэ 3944 хүн хабаадажа, 5 миллион 454 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хээ, 2 миллион 428 мянган түхэригэй продукци гаргаhан байна. Үйлэдбэриин ба социально-соёлой 75 объект ашаглалгада тушаагдаа. Хүн бүхэн 2348 түхэригэй хүдэлмэри хэhэн болоно.

Гадна студентнэрэй отрядуудай гэшүүд үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын, ойлгуулалжын горитой хүдэлмэри ябуулаа.

Зүүн Сибириин технологическа, Буряадай хүдөө ажахын институдуудай, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто БГПИ-гэй, лесотехническэ, Ивалгын хүдөө ажахын техникумүүдэй, hуралсалай бусадшье зургаануудай отрядууд студентнэрэй зунай семестртэ илангаяа шалгаржа, үйлэдбэриин түсэбүүдые эрхимээр дүүргэhэн байна.

Дээдэ hургуулинуудай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Зүүн Сибириин технологическа институдай студентнэрэй нэгэдэмэл отряд илаhан дээрэ тоологдожо, КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай областной соведэй, ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан тугаар, үнэтэ бэлэгээр шагнагдаха болобо.

Харин тусхай дунда hургуулинуудай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Улаан-Үдын лесотехническэ техникумэй студентнэрэй нэгэдэмэл отряд илалта түйлажа, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай областной соведэй, ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэжэ, мүн лэ үнэтэ бэлэгээр шагнагдаха болоо.

БРАЗИЛИ. Ороной шэнэ ниислэл Бразилиа хотын үйлсэдэ. Кофе наймаалдаг басаган.
ТАСС-ай фотохронико.

ЭБ НАЙРАМДАЛЫЕ САХИН ХАМГААЛХА

Уласхоорондын орёо түгшүүрилтэн оршон байдалда Советскэ Союз тэсэбэритэн, залан сэхэ байжа, эб найрамдалай болон арадуудай аюулгүй байдалай түлөө, хүн түрэлтэндэ тохёолдуулагдажа байhан ядерна дайе сарахын түлөө эрид шууд тэмсэнэ. Мүнөө үеын үндэhэн шухала асуудалнуудта Совет гүрэнэй ямараар хандадаг байhые гадаадын олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд, олон оронуудай ниитын ба политическэ ажал ябуулагшад ниигэжэл сэгнэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын Австриин Республикын Федеральна канцлер Ф. Зиновацтай, Великобританиин лейборис партиин хүтэлбэрилэгшэ Н. Киннoгтэй хэhэн хөөрэлдөөнүүд энээниие үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлбэ.

Дэлхэй дээрэхи түгшүүрилэй улам hүжэржэ байлга, буу зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые үрдилдэн бүтээлгэ, тэрэниие замбуулинай дайдада нэбтэрүүлхэ гэhэн хараа бодол түрүү үзэлтэй бүхы хүн зоной hанааень зобооно гэжэ Австриин АПА гэдэг информационно агентство батална. Мүнөө үеын шухала асуудалые шиидхэхэ — буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо зорилготойгоор үнэн сэхэ хөөрэлдөөнүүдые хэхээр бэлэн байhан тухайдаа совет тала үшөө дахин мэдүүлбэ.

Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоогоод, эсэсэй эсэстэ тэрэниие усадхан зайсуулха ёhотой бүхы шэглэлнүүдээр эгээл шухала шиидхэбэринүүдые абахаар Советскэ Союз бэлэн байна гэжэ Австриин «Винер цайтунг» газетэ бэшэнэ.

СССР-эй болон Австриин хоорондохи харилсаа холбоон Европо түбидэхи байдалые улам hайжаруулха шухала нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болохо юм гэжэ Венын «Фольксштимме» газетэ hануулна. Энэнь ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан гуримаар зэргэ оршолгын гол ёhонуудай түгэлдэр хүсэтэй байhые гэршэлнэ.

Ядерна буу зэбсэгүүдые хэрэглэлгые СССР эрид буруушаадаг юм. Эгээл тиимэhээ тэдэниие түрүүлэн хэрэглэхэгүй гэhэн уялга тэрэ абаа бэлэй гэжэ Баруун Германиин «Штутгартер цайтунг» газетэ бэшэнэ. Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, тэдэниие усадхаха арга олгоhон эгээл таарамжатай шиидхэбэринүүдые бэдэржэ олохоор Советскэ Союзай бэлэн байhан тухай ФРГ-гэй телевидени дамжуулганууд соогоо мэдээсэнэ.

Совет-американ шэнэ хөөрэлдөөнүүдые эхилхэ гэhэн СССР-эй үүсхэл бүхы хүн түрэлтэндэ шухала удха шанартай асуудалда Советскэ Союзай бүтэмжэтэй hайнаар хандадаг байhые эли бодоор харуулна гэжэ буу зэбсэгүүдые хурааха талаар правительствада ородоггүй ООН-ой эмхинүүдэй комитедэй түрүүлэгшэ **Джеймс Олсон** мэдүүлээ. Тэрэ үргэн олон асуудалнуудаар али алинда таарамжатай шиидхэбэринүүдые абаха арга олгохо байна. Энэнь бүхы арадуудай хүсэл эрмэлзэлдэ харюусана.

Холбоото Штадуудтай харилсаагаа hайжаруулхые Москвагай хүсэжэ байhан ушарыень эб найрамдалай тала баридаг американ олониитэ hаншаана гэжэ «Эб найрамдалай ханинарай түб» гэhэн ниитын эмхиин хүтэлбэриин гэшүүн **Шерли Додсон** ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлбэ.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын тула хойшолуулашагүй шухала, ашаг үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые абахые К. У. Черненко уряалба гэжэ «Хиросима болон Нагасакида хохидогшодой дурасхаалан комитедэй» харюусалгата секретарь **Джон Стенпоак** тэмдэглээ. Энэ уряаень олон миллион американецууд халуунаар hайшааба. Вашингтоной хэды ехээр оролдоошье hаань, харата номнол дэлгэрүүлээшье hаань, манай оронуудай хоорондохи харилсаае муудхаажа шадахагүй гэжэ хэлэбэ.

Ядерна буу зэбсэг бүтээн гаргалгые бүрин хүсэдөөр болюулха, усадхаха талаар эгээл таарамжатай шиидхэбэринүүдые абахаар бэлэн байhан тухайдаа Москва баталхадаа, США-гай захиргаан харюу үгэхэ ёhотой гэжэ мэдүүлбэ гээд Кипрэй «Харавги» газетэ бэшэнэ.

Мүнөө үеын бүхы шухала асуудалнуудаар Советскэ Союзай хараа бодол эб найрамдалай хуби заяанай түлөө харюусалгатай байлгын гэршэ жэшээ болоно гэжэ Чехословакиин «Руде право» бэшэнэ.

...ТО ЗУГЭЙ ҮНГЭ БУДАГУУД

...фигуud, скульпторнууд ба шэмэглэн гоёодог искусствын уран бэлигтэнэй 2300-hаа дээшэ бүтээлнүүд выставкэдэ табигдаа.

Выставкэдэ табигдаhан бүтээлнүүд элдэб ондоо жанрайшье hаа, ниитэ шэнжэ шанартай юм.

(ТАСС).

ТАСС · АПН

ХИЛЫН САДАНАhАА

УЛААН-БААТАРТА БОЛОhОН ХАНИ БАРИСААНАЙ МИТИНГ

УЛААН-БААТАР. Монгол-совет хани барисаанай митинг ноябриин 27-до эндэ болобо. Республикын ажалша коллективүүдэй, hурагша залуушуулай, интеллигенциин түлөөлэгшэд МНР-эй Гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театр соо суглараба. МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ж. Батмунхые, бусад партийна ба гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдые, МНРП-гэй III съездын болоhоор, МНР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойе hайндэрлэлгэдэ хабаадахаяа ерэhэн КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин түрүүтэй совет партийно-правительственна делегациие тэдэнэр удаан үргэлжэлhэн альга ташалгаар угтаа.

МНРП-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНРП-гэй ЦК-гай секретарь Ц. Намсрай митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, бүхы ажал хэрэгүүдтээ монгол арад агууехэ Советскэ Союзай зориг бадаруулма жэшээhээ хүсэ абадаг юм гэжэ тэмдэглээ. Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай таhаршагүй хубинь болохо МНР эб найрамдалые бэхижүүлхын, хани барисаа тогтоохын, арадуудай хоорондо үгэсэ ойлголсохын тула саашадаашье ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаха байна.

Сугларагшадта халуун дулаанаар угтагдажа, В. В. Гришин митинг дээрэ үгэ хэлэбэ. Үнгэрhэн олон арбаад жэлнүүдтэ манай хани барисаан хүгжэн бэхижээ гэжэ тэрэ хэлээ. Бидэнэй хамтаараа гаталhан ехэ зам, манай мүнөөдэрэй ехэ хэрэгүүд маниие нэгэдүүлнэ. Ерээдүйдэ хамтымнай хараа түсэбүүд бүри үргэн ехэ байна. Нүхэд К. У. Черненко болон Ж. Батмунхын hаяхан Москвада хэhэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ совет-монгол харилсаае хүгжөөлгэдэ, тэрэнэй аша үрые дээшэлүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаhан байгаа. Эдэ хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдэй совет болон монгол арадуудай ашатуhада эб найрамдалай хэрэгэй ба социализмын ашатуhада КПСС-эй болон МНРП-гэй, СССР-эй болон МНР-эй хоорондохи заншалта хани барисаае, харилсаа холбооё саашадань хүгжөөн бэхижүүлхэ байhаниинь арсашагүй.

НРПЛ-эй ЦК-гай СЕКРЕТАРИАДАЙ ТОГТООЛ

ВЬЕНТЬЯН. Американ империализмын дайн журоодэhэн политика дэлхэй дээрэхи түгшүүрилтэ байдалай гол шалтагаан болоно гэжэ Лаосой Арадай-Демократическа Республикын байгуулагдаhаар 9-дэхи жэлэй ойе hайндэрлэхэ тухай НРПЛ-эй ЦК-гай секретариадай тогтоол дотор хэлэгдэнэ. Бусад хархис хүсэнүүдтэй холбоо барисаа тогтоожо, США Советскэ Союзда, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудта, тэрэ тоодо Индохитадай гурбан гүрэндэ — Лаосто, Вьетнамда ба Кампучида аюул тохёолдуулхые hэдэнэ.

СССР эб найрамдалай, бэеэ дааhан байдалай ба социализмын түлөө тэмсэлдэ дэлхэйн арадуудай найдамтай түшэг тулгуурнь болодог юм гэжэ документ дотор тэмдэглэгдэнэ. Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай нэрэ хүндэ, үүргэ нүлөөн үдэрhөө үдэртэ хэлбэришэгүйгөөр ургана.

СССР-тэй, аха дүү бусад социалис оронуудтай хани барисаагаа, харилсаа холбоогоо, Лаосой, Вьетнамай ба Кампучиин хоорондохи дайшалхы hанал нэгэдэлгые бэхижүүлхээр тогтоол дотор уряалагдана.

Республикын социалис түйлалтануудые хамгаалха, ороной бэеэ дааhан байдалые, газар дайдынь бүрин бүтэн байлгые буруу hүргэхэ талаар шэглүүлэгдэhэн хархис хүсэнүүдэй харата ябуулганuудта шиидхэхы шанга харюу сохилто үгэхэ гэээшэ ЛНДР-эй партийна организацинуудай, бүхы ажалшадай гол зорилго болоно.

ХУРИМ ТҮРЭ ТУХАЙ ҮГЭ

УУХА ЭДИХЭЭРЭЭ БЭШЭ...

ХУРИМ ТҮРЭ тухай үгэ М. Ботоевагай, Г. Дамбаевай бэшэгүүдые уншажа байхадаа, тэдэнэй һанамжануудтай гол түлэб нэгэдэхэ байнаб. Тиин өөрынгөө үсөөхэн һанамжые нэмэхэ һанаатайб. Хурим түрэ гээшэмнай залуушуулай бүхы наһан соогоо нүхэсэжэ, ажабайдалаа түхеэрэн һууха, үри хүүгэдые үдхэн, уг удамаа залгалдуулхэ, олоһон эрдэм, дүршэлөө олониитын хэрэгтэ зорюулжа, ашатай туһатайгаар ажаллан ябахын эхин болоно үгэнэ гээшэ. Тиимэһээ дурсагдагша нүхэдэй хэлэһэн, һанамжалһан зүйлнүүд зүб гэжэ һанагдана. Тиибэшье нютаг нютагай хурим түрэнүүд хэр угһаа хойшо заншал болоһон онсо илгаатайнууд байдаг.

Урдань залуушуул гэр бүлэ болоходоо, ехэнхинь нютаг нуга соогоо гэрлэлсэдэг, холо, үдэршын, хонолгын газарта басаганай хадамда гараа һаань гү, али хүбүүнэй холоһоо һамга абаа һаань, холын суу боложо, тарадаг байһан юм. Мүнөөнэймнай залуушуул холо ойрын хото городуудаар дээдэ, тусхай дунда һургуулинуудта һуража, элдэб олон нютаг газарнуудаар хүдэлжэ байхадаа, бэе бэетээ танилсажа, гэр бүлэ болодог болоо ха юм даа. Энэнь ехэ һайшаалтай гээшэ. «Ураг саданай холонь дээрэ, уһа түлеэнэй ойронь дээрэ» гэжэ урдандаа хэлсэгшэ һэн. Мүн поэт Ч-Р. Намжиловай «Хаанахинайл ааб?» гэжэ дуунай удха энээниие гэршэлжэ үгэнэ.

Гушаад, дүшөөд онуудай үедэ Агада хурим түрын үсөөншэг зоной хүсөөр байһан һаа, жараад, далаад онуудай үедэ хурим түрэдэ голой зониие голоорнь, һууринай зониие һууринаарнь гэхээр урижа, арбан-хорин хонёор шарууһа хэхэ, басаганай заһал гэжэ ашаанай машинаар дүүрэн эд бараа абаашаха ябадал түргэдэһэн байна. Зарим айл баян бардамаа харуулжа, хори-гушан хүнгэн машинаар басагаяа хүргэхэ, хэдэн үдэр хурим түрэ үргэлжэлжэ, хүлгүй хүлгөөн, хүзүүгүй гунхаан, хэмжүүргүй уугаан, эдеэн болодог байгаа. Бэрие буулгаха айл хэдэн зуун хүнэй һууха далабша түхеэрдэг, түрын амһарта суглуулдаг, энэнь хэдэн үдэрэй ажал боложо, олон хүниие хүдэлмэриһөөнь таһалдаг һэн.

Харин наяад онуудһаа эхилжэ, хурим түрэеэ хүнгөөр үнгэргэдэг болонхой гээшэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ нютагай сельсоведэй, эхэнэрэй соведэй үүсхэлээр түрэ найрта хэрэглэхэ амһарта тусхайтаар абтанхай байдаг. Хэрэгтэйл айл тэндэһээ амһарта абажа хэрэглээд, һүүлдэнь бусаадаг болонги. Мүн зарим һуурин, колхозууд дээрэ (жэшээнь, Согто-Хангилда) хурим түрын тусхай гэр баригдажа, хүсэндөө орожо байнхай. Эндэнь хурим түрэдэ хэрэглэгдэхэ бүхы хэрэгсэл бэлдэгдэһэн, түхеэрэгдэһэн байха юм. Эдеэ хоол шанаха кухни, хадагалха холодильник, склад байха.

Түрэ дээрэ хоёр тээһээ сугларһан зоной дундаһаа үреэлэй үгэ хэлэлгэн, дуу андалдаан, бэлэг-сэлэг барян болодог. Энээниинь бултанай шагнахаар микрофон тодхогдоһон байдаг. Энэнь ехэ һайшаалтай юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ нютаг дээрээ гү, ойро хаби һууһан худа урагууд хурим түрынгөө найрые хүнгэдхэжэ, хадаг табилга, басага хүргэлгэ, бэрие буулгалгые нэгэ үдэр соо дүүргэдэг боложо байнхай. Тиихэдээ амаралтын үдэрые дайралдуулна. Түрэ дээрэ эмхидхэл гээшэ ехэ шухала ха юм. Тиимэһээ урдаа хараха түрэлэй хүнүүд түрын эмхидхэлые гартаа абадаг. Басагаяа хүргэжэ ерэһэн урагууд түрын хүндэдэ 2-3 часай хугасаада найрлажа һуугаад, мордодог байна.

* * *

Хабаадаһан зарим түрэ хуримда доро дурсагдаһан үреэлэй үгэнүүдые найруулан, тэдэнээ открытка дээрэ буулган бэлдээд, олоной һонорто микрофоной урда уншажа үгэхэдэ, зон—хүгшэн залуугүй ехэтэ һонирхон шагнадаг гэжэ ажаглагдаа.

Басаганай наадан, сайлалга дээрэ хэлэгдэхэ захяа:

ОРОЛТО ҮГЭ

Буряад арадай үгэ бии:
«Баатар хүбүүн—сэрэгтэ,
Басаган үри—харида».

ЕХЭ ЗАМАЙ ЭХИНДЭ

Аба эжынгээ хотонһоо,
Галта гуламтынгаа
хажууһаа,
Үлгытэ һайхан гэрһээ
Хадам хариин газарта
Үреэлэй ёһоор мордобош,
Үдэшүүлжэ зорибош.
(Хаанаһаа, ямар нютагта хүргүүлхыень дурдахада болоно).

ЗАХЯА

Түрэһэн гараһан гуламтаяа
Түшэн, эрьен ябаарай,
Түрэл садан, нүхэдөө
Хүндэтэйгоор угтаарай.
Хадам аба эжыгээ
Хайратайгаар үргөөрэй.
Холо ойрын айлшадта
Халуухан сайтай һуугаарай.
Нүхэсэһэн нүхэртөө
Ниисэтэйхэн байгаарай.
Хадам эжынгээ урдаһаа
Хайшаяа бү хаяарай.
Хадам абынгаа урдаһаа
Хажарлажа бү байгаарай.
Бууһан айлшадые
Үүдэндээ угтаарай,
Мордоһон айлшадые
Шиидхэжэ гараарай.
Абдар соохи бараагаа
Элээжэ, эдлэжэ ябаарай,
Үхэг соохи эдеэгээ
Эдеэшэгхэнээр шэнаарай.
Хүдэлһэн газартаа хүсэ
шадалаа гаргаарай,
Ажаллаһан газартаа
Амжалта, илалта туйлаарай.

ҮРЕЭЛЭЙ ҮГЭ

«Бууралһаа үгэ дуулаха,
Бусалһанһаа ама хүрэхэ»—
Буряад зоной ёһо юм,
Булгад зоной заншал юм.
Аба эжын үреэл
Алтанһаа үнэтэйл,
Үетэн нүхэдэй найдал
Үе наһанай нүхэсэл лэ.
Һайн һайханиие
Һара нарандал хүсэнэбди.
Ута наһа напалжа,
Удаан жаргал эдлэхэ
болтогойш!
Үри хүүгэдые үдхэжэ,
Үнэр эжы гүүлэхэ
болтогойш!
Ажалай жолоо барижа,
Алдар солодо хүртэхэ
болтогойш!

ТҮРЫН ҮРЕЭЛ ҮГЭ

Хүндэтэ худа худагынар,
Түрэ бүтээлсэжэ байһан
Түрэл гаралнууд!
Басагаяа хэшэг бэлүүртэйнь
Хадамдань хүргэһэн
бидэнэр,
Хүбүүгээ айл болгожо,
Хотоёо үргэдхэһэн таанар
Хоёр һанаха үринэрөө
(Хүбүүн, басаганай нэрые оруулха)

Хэтынь наһаар холбожо,
Гэр бүлэ болгожо,
Халима дүүрэн хурим,
Нахиима элдин түрэ
Хэжэ байхадаа,
Хүхилдэжэ һууxадаа,
Үреэл үгэеэ хэлэхэмнай,
Наһанайнь ябадал
үреэхэмнай:
Гэр бүлэ болгожо,
Гуламтатай болобот.
Шэнэ айл боложо,
Заһалтай болобот.
Түлижэ байһан галһаа
Галта сусалаа абажа,
Галаа залираангүй һуугты!
Эдижэ байһан эдеэнһээ
Эдеэнэй дээжэ амсажа,
Эдеэ таһалдангүй байгты!
Эдлэжэ байһан эдлэлһээ
Энгэртэ захатые үмдэжэ,
Мүрөө даарангүй ябагты!
Үри хүүгэдые үдхэжэ,
Уг удамаа
үргэлжэлүүлээрэйт,

Алтан түрэеэ найрлажа,
Аша гушаяа эрхэлүүлээрэйт,
Аба эжыгээ хүндэлжэ,
Алдартаяь үргөөрэйт.
Зон нүхэдэйнгөө дунда
Хүлеэсэтэй даруу ябаарайт.
Алта мүнгөөр бэшэ,
Ажалаараа суурхаарайгты,
Эд зөөреэр бэшэ,
Эрдэмээрээ суурхаарайгты.
Айл аймагаа хүндэлжэ,
Айлшадаар бү
таһараарайгты.

Үглөө бүри утаа бурьюулха,
Үдэр бүри зониие хүндэлхэ
Айл болобо гээшэт,
Бууса заһаба гээшэт.
Элүүр энхэ һуудалтай,
Элбэг дүүрэн байдалтай,
Үргэн тэнюун хотонтой
Айл боложо һуугты.
Ута наһа наһалжа,
Удаан жаргал эдлэжэ,
Үнэр баян һуугыт даа,
Хүдэлыт даа,
Жаргыт даа!

Хүргэжэ ерэһэн басаганайнгаа заһалые буулгажа, түхеэржэ үгэхэдөө, хүргэлсэжэ ерэһэн худын түрүү гү, али түрэлэйнь урдаа хараха хүн эдэ үгэнүүдые аба, эжынь, аха дүүгэйнь, түрэл саданайнь зүгһөө уншаад, залуу хоёрто барюулха байна. Юрэдөө, нютаг нютагай хүн зон, түрэ хэхэеэ түхеэржэ байгшад, ехэл харюусалгатайгаар бэлдэхэ, үреэлэйнгээ үгэ бүхэниие бодомжолжо үзэхэ хэрэгтэй. Түрэ гээшэ ууха, эдихээрээ бэшэ, һайн эмхидхэлээрээ, һайхан үреэл үгэнүүдээрээ шэмэгтэй юм шуу.

Б. НАМСАРАЙН,
РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник, пенсионер.

МАНАЙ АЙЛШАД

НАЙЗАНАРНАЙ—СЭДЬХЭЛЭЙМНАЙ БАЯЛИГ

МОНГОЛОЙ Арадай революционно партиин гурбадахи съездын болоһоор, МНР-эй тогтоһоор 60 жэлэй ойн баярта зорюулагдан, Ажалай Улаан Тугай орденто буряад драмын академическэ театрай сценэ дээрэ хани барисаанай фестиваль үнгэргэгдэжэ эхилбэ. Фестивалиин эхилхын урда тээ театрай байшан соо монгол айлшадтай уулзалга болобо. Тус уулзалгада МНР-эй арадай артист Цэрэндэжидын Гантүмэр, МНР-эй габьяата артист Жагдамбын Лхамхүү гэгшэд хабаадаа. Академическэ театрай артистнууд, радио, телевидениин болон хэблэлэй түлөөлэгшэд энэ уулзалгада байлсаа.

Х. Н. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай директор, РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Ц. А. Балбаров уулзалгые нээжэ, фестивалиин программа тухай хөөрэжэ үгөө.

— Аха дүү монгол арадай түүхэтэ ехэ һайндэр МНР-тэ ба Советскэ Союзда үргэнөөр тэмдэглэгдээ гээшэ. Манда үнгэргэгдэхэеэ байгаа фестиваль хадаа энэ ойн баярта зорюулагдаһан хэмжээ ябуулгануудай нэгэн юм. Долоон хоногой турша соо үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан манай хэмжээ ябуулга яһала ехэ программатай байна. Программа соо хараалагдаһан хэмжээнүүд үсэгэлдэрэй угтамжаһаа эхилээд, үдэшэлгэ хүрэтэрөө нарин нягтаар түсэблэгдэнхэй байна, — гэжэ нүхэр Балбаров хөөрэбэ. Үнэхөөрөөшье, фестивалиин программа яһала һонин. Буряадай театрай сценэ дээрэ монгол авторнуудай зохёолнуудаар найруулагдан табигдаһан зүжэгүүдтэ айлшаднай хабаадаха, ниислэл хотымнай музейнүүдтэй танилсаха — сүлөө забгүй байха болоно.

МНР-эй арадай артист Ц. Гантүмэр уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлбэ:

—Аха дүү буряад нүхэдэйнгөө уряалые тогтоон абажа, ээлжээтэ гастрольдо ерээд байхадаа, манай арадай үндэһэн ехэ һайндэртэ зорюулагдаһан хэмжээ ябуулгануудта хабаадахаяа байхадаа, бидэ гүн сэдьхэлдээ тон ехэ баяртай байнабди. МНР-эй түүхэтэ ойн баярта зорюулагдан, манай орондо хэдэн олон хэмжээ ябуулга үнгэргэгдөө. Буряадай АССР-тэ МНР-эй үдэрнүүд үнгэргэгдэһөөр тиимэшье үни болоогүй гэжэ таанар мэдэнэт. Бидэнэйшье энэ ерэлгэ хадаа мүн лэ ехэ үдэртэмнай зорюулагдана гээшэ. Бидэ нэгэ ажал ябуулдаг анда нүхэдтөө ерэжэ, таанартай хэдэн үдэрэй туршада хамта ажаллахамнай. Тиимэһээ бидэнэр таанартай хоёр дабхар коллегэнүүд болонобди. Үзэл сурталай ажал ябуулагшад һэн хойноо үзэл һаналаар нэгэн байһан анда нүхэдэйнгөө дүй дүршэлые халан абаха аргатай болонобди. Бидэ танда түрүүшынхеэ ерэжэ байна бэшэбди...

—Бидэнэй Москвада 1976 ондо гастрольдо ошоод байхада, Всеволод Вишневскиин «Оптимистическэ трагеди» гэһэн зүжэгтэ нүхэр Гантүмэр Алексейн ролиие наадалсаһан байха, — гээд, Ц. А. Балбаров мэдүүлээдхибэ.

—Тиим, тиим, — гээд, Гантүмэр гоёор энеэбхилжэ, хурса хара нюдөөрөө урдаһаань нэгэ шэрбээд, үгэеэ саашань үргэлжэлүүлнэ:

— Би болбол Улаан-Үдэ наймадахияа ерэжэ, буряад коллегэнүүдтэеэ хамта наадахамни. Сэхыень хэлэбэл, манай хоёр театрай холбоон хадаа үни холын түүхэтэй юм. Анха түрүүн — 1943 ондо буряад артистнууд манай театрай сценэ дээрэ «Энхэ Булад баатар», «Баяр» мэтын һайхан зүжэгүүдээ харуулһан байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо бидэнэй хани холбоон жэлһээ жэлдэ бэхижэжэ байдаг, заншалта болонхой. Танай театрай Монгол орондо дахин гастрольдо ошоходо, «Хабарай дуун», «Любовь Яровая», «Улаахан пулаадтай уляангирхамни» гэһэн зүжэгүүдыетнай манай харагшад һайхашааһан байха. Харюудань манай Нацагдоржийн нэрэмжэтэ академическэ театрай түрүү артистнууд олон удаа танда айлшалжа, танай театрай сценэ дээрэ табигдаһан Ойдовой «Далан худалч», Лодойдамбын «Гарай табан хурган», Намдагай «Ээдрээ», мүн бусадшье зүжэгүүдтэ хабаадаһан байна. Мүнөө Лхамхүү бидэ хоёр ерэжэ, Мягмарай «Найрай хүндын ууса» (энээндэ би наадалсахаб), нүхэрни Чимидэй «Буурал аба» гэжэ зүжэгтэ наадаха байна. Тэрээнһээ гадна, хани барисаанай концертдэ хабаадаха байһанаа мэдэбэбди. Манай театрай коллективэй зүгһөө Марта Зориктуева, Жан Балданов гэгшэдые манай зүжэгүүдтэ хабаадахыень урижа байнаб. Дуратай сагтаа Улаан-Баатар ошожо, зүжэгүүдтэмнай наадажа, уран бэлигээ харагшадтамнай дэлгэжэ үзүүлыт гэжэ хэлэхэ байнаб.

Мүн лэ энэ уулзалгада МНР-эй габьяата артист Лхамхүү үгэ хэлэжэ, сэдьхэлэйнгээ долгисон баясажа байһые мэдүүлээ.

— Үни холоһоо үргэлжэлжэ, мүнөөдэр хүрэтэр ерэһэн найрамдалнай саашадаашье бэхижэхэ гэжэ би найданаб. Манай театрай мүндэлжэ байхада, совет бэлигтэн, совет мэргэжэлтэд ошожо, сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэһэн юм. Бидэнэй зүжэгүүдэй һолилсон наадалга хадаа мүн лэ өөһэдымнай мэргэжэл шадабариин ургалтада ехэ нүлөө үзүүлнэ. Хүршэ оршодог анда нүхэдэйнгөө уран бэлигһээ хүртэлсэжэ, нютагаа ошоходоо, нүхэдтөө урматайгаар хөөрэхэ байхаб. Та бүгэдэндэ ажалай үндэр амжалта, бэеын элүүрые, гэр бүлэдэтнай һайн һайханиие хүсэнэб, — гэжэ Лхамхүү үгэеэ түгэсхэбэ.

—Анха түрүүн та хэзээ Улаан-Үдэ ерээ һэмта? — гэһэн асуудалда Лхамхүү иигэжэ харюусаба:

— Би анха түрүүн 1971 ондо ерэжэ, «Гарай табан хурган» гэһэн зүжэгтэ хабаадаа һэм. Тиихэдээ би олон нүхэдтэй боложо ошооб. Минии найзанар — минии баялиг...

Түгэсхэлдэнь Ц. А. Балбаров суглараагшадай зүгһөө айлшадтаа баяр хүргөөд, зохёохы ажалдань үндэр амжалта, өөһэдтэнь элүүр энхые хүсэн үреэбэ. Тиихэдээ:

—Энэмнай бидэнэй түрүүшыншье бэшэ, һүүлшыншье бэшэ уулзалга байна. Иимэ уулзалгануудһай таһаршагүй, һайхан байхань болтогой! —гэжэ хэлэбэ.

* * *

Үсэгэлдэр фестиваль тусхайтаар эхилжэ, Д. Мягмарай «Найрай хүндын ууса» гэһэн зүжэгтэ Цэрэндэжидын Гантүмэр амжалтатай һайнаар наадажа, суглараагшадай халуун альга ташалгада хүртэбэ.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Х. Намсараевай нэрэмжэтэ гүрэнэй академическэ буряад драмын театрай директор Ц. Балбаров МНР-эй габьяата артистка Ж. Лхамхүүтэй хөөрэлдэнэ; МНР-эй арадай артист Ц. Гантүмэр.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ЭРДЭМЭЙ ҮШӨӨ НЭГЭ ДОКТОР

Москваһаа баяртай мэдээсэл һаяхан абтаба. Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй докторой нэгэ зэргые СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай хэлэ, бэшэгэй таһагые даагша Игнатий Дмитриевич Бураевта олгохо гэһэн шиидхэбэриие СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Аттестационно дээдэ комисси баталба.

И. Д. Бураев хэлэнэй абяануудай асуудалнуудые шэнжэлхэ талаар оронoймнай мэдээжэ эрдэмтэдэй нэгэн болонхой. Ленинградай гүрэнэй университедэй Зүүн зүгэй факультедые дүүргэһэн, мүн тэндэ аспирантурада һураһан байха юм. Оронoймнай элитэ ехэ эрдэмтэд Л. Р. Зиндер, М. И. Матусевич, В. И. Цинцичус, В. М. Наделяев гэгшэдэй хүтэлбэри доро һуралсал гараһан намтартай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ, илангаяа буряад хэлэнэй абяануудай бүридэл, тэрэнэй онсо илгаа, хүгжэлтэ тухайдань һонирхолтой шэнжэлгэ бэшэжэ, Ленинградай Гүрэнэй университедэй эрдэмтэдэй тусхай соведэй заседани дээрэ докторско диссертаци амжалтатайгаар хамгаалаа бэлэй. Тусгаар томилогдоһон оппонентнүүд — элитэ мэргэжэлтэд, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор Л. А. Покровская, профессорнүүд Д. А. Павлов, Ц. Ц. Цыдыпов гэгшэд, мүн соведэй нэрэдэ ерэһэн олон мэдүүлгэ, һайшаалнууд соо энэ хүдэлмэридэнь үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байна.
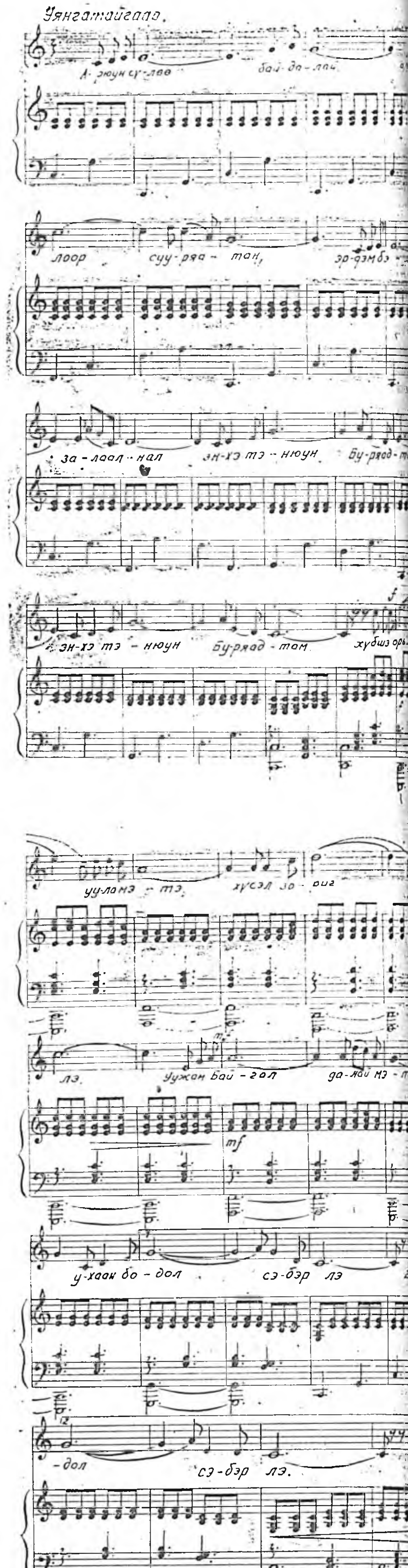
Эрдэмэй шэнэ докторые амаршалаад, үшөө ехэ амжалтануудые туйлахыень хүсэе!

Н. ДУГАРОВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

ТҮРЭЛ МАНА
ҺУРГУУЛИ

Баргажанай районой Уланай ду
һургуулиин 140 жэлэй ойдо

Хүгжэмынь А. Андреевэй. Үгэнь Н. Дамб

Арюун сүлөө байдалай,
Алдар солоор сууряатан,
Эрдэм бэлиг залаалнал
Энхэ тэнюун Буряадтам.

Дабталга:

Хүбшэ орьёл уула мэтэ,
Хүсэл зориг үндэр лэ.
Уужам Байгал далай мэтэ,
Ухаан бодол сэбэр лэ.

Намар сагай сэлгэ
Намжаа дайдам на
Үглөө эртүүр уряал
Үндэр гэрэл һургуу

Орон дэлхэй танюу
Онсо дорюун хэшэ
Багшын захяа хэээ
Баян дэлгэр үршөөл

Будамшуу

ҮДЭШЫН ҮЛЬГЭРЭЙ ЭЛЬБЭ ШЭДИДЭЛ ГҮ?

Баян даа, барагдашагүй үргэн даа, Зэдэ нютаг. Жэл бүхэндэ олон хурьга абажа, ехэ нооһо хайшалдаг хонишодоороо, сагаан эдеэгээ элбэгжүүлжэ, салгидуулан байдаг шадамар бэрхэ һаалишадаараа, надхама баян таряа ургуулжа, талынгаа дундаршагүй хэшэгые арьбадхадаг таряашадаараа холуур суурхаһан энэ нютагай хубилалта, хүгжэлтэ тухай, хүдэлмэришэ, хүндэмүүшэ зонойнь амжалта, илалта [illegible]

[illegible] рүүшүүлтэй уулзагдаа һэн. Мүрысөөндэ эрхимлэгшэдтэй сэдьхэлээ дэлгэн хөөрэлдэхэдөө, тэдэнэй энэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ хэр зэргэ ажаллажа, амжалта туйлаһаарнь һонирхоо һэм. Эндэ баярлаха, бахархахаар юумэн элбэг бэлэй. Хубиингаа түсэбһөө гадна коллективээрээ даабаряа үлүүлэгшэд бии байгаа. Жэшээлбэл, Оёорой совхозой хүдэлмэрилэгшэд табан жэлэйнгээ дүрбэн жэлэй түсэб сүм бэелүү- [illegible]

Совхозой түб — Цагаан Усанда дүрбэн ханатай дүжэгэр ехэ гэр, шэрэ будагаа зулмаагүй шэнэхэн мотоцикл, һалхи һуримөөр хурдан хүнгэн гоё автомашина, ашаа шэрэхэ адар томо тэргэһээ эхилээд, үнэтэй сэнтэй эд хэрэгсэлнүүд үдэр, хоногоор, үүлэн, манан шэнгеэр тунажа, үгы болошодог байбал даа. Ушар үдхыень онгилжо элирүүлхэдэ, эндэ эльбэ шэдиин онол арга обёоргдоогүй. Нютагаа урилагшадта бодхоогдохоор хараалагдаһан гэр Улаан-Үдэ городтохи «Жилгражданстрой» [illegible]

ментдэ бараатайханаар гараа матарлуулдаг Зэдын совхозой директор Николай Васильевич Бухольцев тэрэ үедөө юун тухай бодомжолһон байгаа хаб? Ойлгохын аргагүй.

Томохон ажахынуудай нэгые толгойлдог Николай Васильевич ажахынгаа түб һууринай шэнэ үйлсэдэ Талын Булагһаа үмхи хара гэр асаруулжа барюулаад, 10 мянган түхэригөөр сэгнэжэ, нютагаа һэлгэгшэдые хангаха жасын бүридхэлдэ оруулһаниинь баһал гайхалтай. Эндэ зохёогдоһон документдэ гансашье сов- [illegible]

раг ехээр мүнгэ бажууһан В. Бардунаевай бригадын барилгашад баһал баяртайхан ябана ёһотой.

Хүтэлбэрилжэ байһан ажахынгаа «алта мүнгые», зөөри хогшолые арьбадхажа, аршалан хамгаалжа байхаар найдабарида хүртэһэн директор Н. В. Бухольцев эды олон худал хуурмаг документнүүдтэ гараа табижа баталхадаа, үнэхөөрөө «эльбэ шэдиин» хүсэндэ диилдэһэн байгаа гү гэжэ һанаашархаһанайшье үлүү. Хамтын зөөрие хубиингаа хоглолдол [illegible]

Үнгэрһэн жэлэй туршада совхозой директор Н Бухольцев, прораб А. Плюснин, экспедитор байһан В. Пеньков, ахамад зоотехник В. Бурлаков гэгшэд худал хуурмаг документнүүдэй үндэһөөр ажахынгаа кассаһаа аяар 6641 түхэриг 25 мүнгэ талын хүнүүдтэ тараажа үгэһэн алдартай. Жэшээлбэл, совхозой директор транспортна предприятиин жолоошон И. Игумновта ашаанай адар томо «ЗИЛ» түхэлэй автомашинаараа нэгэ удаа Шулуутаһаа ороoһо таряа, арболитна плитануудые асарба гэһэн [illegible]

жа, хэмгүй ехэ зөөриеэ хиидэ алдаһан байха юм.

Мэхэ гохын, худал хуурмагай гүльмэ, губшуурта бахим баригдажа, олоной зөөри байнал гээд баруулжа зүүлжэнь гамгүй шэдэжэ, хамтын хэрэгтэ хоро хүргэжэ, хохидол ушаруулжа байһан эдэнэй эди шэди, эльбэ наадан иимэ байбал даа.

Арадай зөөрие арьбадхажа, аршалан хамгаалхын түлөө эрид шанга тэмсэлэй ябажа байгаа мүнөө үедэ иимэ зэмэтэйшүүл олоной зүгһөө заабол шүүмжэлэгдэжэ, хэһэн үйлэ [illegible]

ПРАВДА БУРЯТ

Нэгэдэхи хуудаһанда. транспортын арга боло нууд ба нөөсэнүүд»—түр шэг. «КПСС-эй ЦК-гай бюродо»—ТАСС-ай мат «Жэлэй түгэсхэл дээрэ шо мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда. союзай ажабайдал». тымнай хэрэг»—П. Каз вай статья. «Газарайнг лөө харюусалгатайбди Смолиной статья. БАМ-а нэ һонин.

Гурбадахи хуудаһанда. циалис оронуудта».- саанаһаа». ТАСС-ай мэд нүүдһээ.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. лын хойто зүгтэ»—В гинагай статья. «Таны албан тухайн»—Т. Нага шэнжэлэл. Соноcхолнууд

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам.редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50 52, секретариат 2-66 76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2 54-93, писем и селькоров—2-67-81 корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 85. Н-03667. Заказ № 276. Индекс 04649.